

”Täähän on ihan niinku mun elämästä”
Nuoren kasvua ja identiteettiä tukevia ryhmätilanteita
Viikari-kodin nuorille

Leena Kärkelä

Jaana Tuominen

Opinnäytetyö, kevät 2010

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Diak Länsi; Porin toimipaikka

Sosiaalialan koulutusohjelma

Sosiaali- ja kasvatustieteiden
suuntautumisvaihtoehto

Sosionomi (AMK)

TIIVISTELMÄ

Kärkelä, Leena & Tuominen, Jaana. "Täähän on ihan niinku mun elämästä". Nuoren kasvua ja identiteettiä tukevia ryhmätilanteita Viikari-kodin nuorille. Pori, kevät 2010, 68 s., 4 liitettä.

Diakonia-ammattikorkeakoulu, Diak Länsi, Porin toimipaikka. Sosiaalialan koulutusohjelma, sosionomi (AMK).

Opinnäytetyön tarkoituksena oli järjestää syksyn 2009 aikana neljä nuoren kasvua ja identiteettiä tukevaa ryhmätilannetta lastensuojelulaitos Viikari-kodin nuorille. Kohderyhmänä oli 12–18-vuotiaita tyttöjä ja poikia. Ryhmätilanteiden aiheet olivat minuus, sosiaaliset suhteet ja vuorovaikutus, seksuaalisuus ja päihitteet. Ryhmätilanteet toteutettiin toiminnallisia menetelmiä käyttäen. Opinnäytetyön päätavoitteena oli toteuttaa neljä nuoren kasvua ja identiteettiä tukevaa ryhmätilannetta. Ryhmätilanteissa painotettiin sosionomin työnkuvalla ominaista ohjauksellista toimintatapaa ja tärkeänä pidettiin sekä nuorten kanssa tasavertaisina olemista että vuorovaikutuksellisuutta.

Opinnäytetyö sisältää ryhmätilanteiden suunnitelmat, toteutukset sekä arvioivan yhteenvedon jokaisesta ryhmätilanteesta. Palautetta ryhmätilanteiden kulusta kerättiin nuorilta heti ryhmätilanteiden lopuksi joko kirjallisesti tai suullisesti. Ryhmätilanteiden raportointiin on sisällytetty kriittistä ja arvioivaa pohdintaa sekä ohjauksellisesta toimintatavasta, opinnäytetyöntekijöiden omasta onnistumisesta ohjaajina että ryhmätilanteiden kulusta. Nuorten antamasta palautteesta ilmeni, että ryhmätilanteet olivat olleet hyödyllisiä ja hauskoja sekä niiden aiheet olivat kiinnostavia. Ryhmätilanteista oli opittu uutta sekä saatu vanhan tiedon kertausta. Yleisenä negatiivisena asiana nuoret kokivat vapaa-ajan vähenemisen. Kokonaisuudessaan nuorten kiinnostus ryhmätilanteita kohtaan vaihteli hyvinkin yksilöllisesti, mutta kaiken kaikkiaan ryhmätilanteista jäi niin ohjaajille kuin nuorillekin onnistunut ja hyvä mieli.

Avainsanat: toiminnallinen opinnäytetyö, ryhmänohjaus, nuoren identiteetti riski-tilanteissa, minuus, sosiaaliset suhteet, vuorovaikutus, seksuaalisuus, päihitteet

ABSTRACT

Kärkelä, Leena and Tuominen, Jaana.
Group Situations that Support Growth and Identity of an Adolescent.
68p., 4 appendices. Language: Finnish.
Pori, Spring 2010.

Diaconia University of Applied Sciences. Degree Programme in Social Services,
Option in Social Services and Education.
Degree: Bachelor of Social Services.

The purpose of this thesis was to arrange four group situations for the adolescents in a child welfare institution called Viikari-koti in autumn 2009. The group situations were supposed to support the growth and identity of an adolescent. The target group consisted of both boys and girls aged between 12 and 18. The topics were self, social relationships and interaction, sexuality and intoxicants. The situations were carried out by using functional methods. The main goal of this thesis was to arrange four group situations that would support the growth and identity of an adolescent. The characteristic mentoring method of Bachelors of Social Services was emphasized in the situations. Both working in the same level as the adolescents and interactivity were emphasized.

The thesis includes all the plannings, implementations and an evaluating summary of all the four situations. The feedback was collected from the adolescents immediately after the situations either verbally or in written form. The reports of the group situations include critical and evaluating pondering of the mentoring method, the arrangers' success as instructors and how the situations were carried out. According the feedback the adolescents gave, the situations were useful, pleasantly funny and the topics were interesting. They had learned something new and gotten a recap of the information previously given to them. As a general negative issue the adolescents mentioned the decrease in their free time outside school and the institution. As a whole, the interest of the adolescents towards the situations was very individual, but the group situations left a positive and successful spirit for both the instructors and the adolescent.

Keywords: functional thesis, group guidance, identity of an adolescent in risk situations, self, social relationships, interaction, sexuality, intoxicants

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ.....	2
ABSTRACT.....	3
1 IDEASTA OPINNÄYTETYÖKSI.....	6
2 OPINNÄYTETYÖN YHTEISTYÖTAHO JA KOHDERYHMÄ	8
2.1 Lastensuojelulaitos Viikari-koti	8
2.2 Kohderyhmä.....	9
3 OPINNÄYTETYÖN TAVOITTEET JA MAHDOLLISET RISKITEKIJÄT	10
3.1 Tavoitteet.....	10
3.2 Mahdolliset riskitekijät	10
4 TEORIA TOTEUTUKSEN TUKENA	12
4.1 Ryhmänohjaus	12
4.1.1 Ryhmänohjaajan vuorovaikutustaidot ja tärkeimmät tehtävät.....	13
4.1.2 Ryhmän turvallisuuden aste ja ohjaajan rooli sen lisäämisessä	15
4.1.3 Ryhmän koheesio	16
4.1.4 ”Toimintailtapäivä lastensuojelulaitosten nuorille”	17
4.2 Nuoren identiteetti riskitilanteissa	18
4.2.1 Poikkeava kehitys	20
4.2.2 Riskikäyttäytyminen	21
4.2.3 ”Nuorten identiteetti ja marginaalisuus”.....	23
5 TOIMINNALLISIA RYHMÄTILANTEITA	25
5.1.1 Suunnitelma.....	27
5.1.2 Toteutus.....	29
5.1.3 Arvioiva yhteenveto.....	31
5.2 Vuorovaikutus kaverisuhteessa.....	32
5.2.1 Suunnitelma.....	33
5.2.2 Toteutus.....	35
5.2.3 Arvioiva yhteenveto.....	37
5.3 Seurustelu osana nuoruutta	38
5.3.1 Suunnitelma.....	39
5.3.2 Toteutus.....	41
5.3.3 Arvioiva yhteenveto.....	44

5.4 Arvaamattomat päihteet	45
5.4.1 Suunnitelma.....	45
5.4.2 Toteutus.....	48
5.4.3 Arvioiva yhteenveto.....	52
6 KOOTTUJA AJATUKSIA – YMPYRÄ SULKEUTUU.....	54

LIITTEET

LIITE 1: Uniikki feat Timo Pieni Huijaus – Kato mua silmiin

LIITE 2: Uniikki feat Gbrl – Ootsä mun äijä?

LIITE 3: Elastinen feat Tasis - Jarruta

LIITE 4: Elastinen feat Timo Pieni Huijaus – Hetkessä

1 IDEASTA OPINNÄYTETYÖKSI

Olemme opintojemme alusta asti halunneet, että opinnäytetyömme on toiminnallinen, jolloin meillä on mahdollisuus tehdä opinnäytetyöstä itsemme näköinen. Meille oli tärkeää, että saimme työskennellä hyödyntäen omia persooniamme ohjauksen välineenä. Löysimme työelämälähtöisen aiheen syksyllä 2008 Satakunnan ammattikorkeakoulussa järjestetyltä opinnäytetyötorilta. Siellä oli esittäytymässä yksityinen lastensuojelulaitos, Viikari-koti, jonka toiveena oli, että laitoksen nuorille järjestettäisiin niin sanottu terveystiedonkurssi. Pohdittuamme kiinnostustamme aiheeseen, varmistimme koulumme opettajalta, vastaisiko aihe koulutustamme. Vahvistuksen saatuamme otimme yhteyttä lastensuojelulaitokseen.

Opinnäytetyömme aihe on työelämälähtöinen, ajankohtainen sekä vastaa Viikari-kodin tarvetta. Lastensuojelulaitoksessa oltiinkin tyytyväisiä, että olimme kiinnostuneita heidän tarpeestaan. Syksyllä 2008 ensimmäisellä käynnillämme Viikari-kodissa teimme suullisen sopimuksen opinnäytetyön tekemisestä. Keskustelimme Viikari-kodin opinnäytetyöhömmme liittyvistä toiveista sekä mahdollisuudesta suorittaa Työ, työyhteisöt ja johtaminen -opintokokonaisuuden harjoittelu Viikari-kodissa. Keväällä 2009 esittelimme suunnitelmamme, jossa olimme huomioineet Viikari-kodin toiveet opinnäytetyön laajuuteen nähden. Allekirjoitimme myös yhteistyösopimuksen Viikari-kodin kanssa sekä sovimme suorittavamme harjoittelun syksyllä 2009. Tällöin voisimme hyödyntää harjoittelua tutustumalla kohderyhmän nuoriin, mikä puolestaan voi edesauttaa opinnäytetyömme toteuttamista harjoittelun aikana.

Syksyn 2009 aikana työstimme ryhmätilanteita sekä niiden sisältöä ja hankimme tarvittavat materiaalit käyttöömme. Harjoittelun aikana tarkensimme yksityiskohtaisemmin ryhmätilanteiden aihesisältöjä, koska saimme harjoittelun kuussa oleellista tietoa kohderyhmän tarpeista. Harjoittelun aikana toteutimme ryhmätilanteet sekä raportoimme niin suunnitelmat kuin toteutukset kirjallisessa

muodossa. Keväällä 2010 kokosimme teoriaosuuden valmiiksi ja viimeistelimme opinnäytetyön palautettavaksi huhtikuussa.

Opinnäytetyömme rakenne etenee selkeästi opinnäytetyön ideasta yhteistyöhön ja kohderyhmän esittelemiseen. Luvussa kolme kerromme opinnäytetyön tavoitteet ja mahdolliset riskitekijät, joista pääsemmekin toteutuksen tukena oleeseen teoriaan. Teoriaosuus koostuu ryhmänohjauksesta ja nuoren identiteettistä riskitilanteissa. Luku viisi alkaa toiminnallisten ryhmätilanteiden esittelyllä, jota seuraa jokaisen ryhmätilanteen suunnitelma, toteutus sekä arvioiva yhteenveto. Seuraavana pohdimme kokonaisuudessaan ryhmätilanteita sekä omaa rooliamme ohjaajina. Työn loppuksi pohdimme koko opinnäytetyöprosessia.

2 OPINNÄYTETYÖN YHTEISTYÖTAHO JA KOHDERYHMÄ

2.1 Lastensuojelulaitos Viikari-koti

Toteutimme opinnäytetyön yhteistyössä lastensuojelulaitos Viikari-kodin kanssa. Opinnäytetyötämme ohjasi toinen Viikari-kodin vastaava ohjaaja Kati Armia. Viikari-koti on vuonna 2000 perustettu yksityinen lastensuojelulaitos, joka sijaitsee rauhallisessa ympäristössä kuuden kilometrin päässä Porin keskustasta. Viikari-kodille on myönnetty laatusertifikaatti ISO 9001:2000 -standardin mukaan. Laatujärjestelmää seurataan jatkuvasti. Sertifikaatin voimassaolo vaatii ulkopuolisen laadun arvioinnin vuosittain. Viikari-kodin omistaa kaksi osakasta. Toinen heistä vastaa hoito- ja kasvatustyöstä ja toinen lasten koulunkäyntiin liittyvistä asioista sekä yritystoiminnan käytännön asioista. Viikari-kodissa on 13 ohjaajaa sekä kaksi asumisyksikköä, Töyssylä ja Tyynelä, joissa on yhteensä 13 paikkaa. Arkielämässä nämä asumisyksiköt toimivat kuitenkin yhtenäisenä kokonaisuutena. Pihapiirissä on itsenäistymisasunto kahdelle nuorelle. Viikari-kodissa toimii Porin koulutoimen alainen koulu, Länsi-Porin koulun Viikarin opetussyksikkö, jossa opiskellaan pienryhmissä. Jokaiselle erityissiirron saaneelle koululaiselle laaditaan HOJKS eli henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma. Opettajia Viikarin opetussyksikössä on kaksi ja he ovat Porin kaupungin opettajia. Nuorten jatkokoulutusmahdollisuutta tuetaan, ja osa nuorista onkin ammattikouluissa. (Viikari-kodin perehdytyskansio 2008.)

Viikari-kodin päämääränä on luoda lapsille ja nuorille hyvän elämän edellytykset. Tähän pyritään vahvistamalla heidän itsetuntoaan ja ylläpitämällä sekä rakentamalla heidän sosiaalista verkostoaan pitkäjänteisesti työskentelemällä, välittämällä sekä turvallisia rajoja asettamalla. Mikäli nuori tarvitsee ympärivuorokautista hoitoa, nuorelle järjestetään kriisihoitoa. Viikari-koti järjestää myös sijoituksen jälkeistä jälkihuoltoa. (Viikari-kodin perehdytyskansio 2008.)

2.2 Kohderyhmä

Viikari-koti on tarkoitettu 12–18-vuotiaille sijaishuollon tarpeessa oleville huostaanotetuille nuorille. Viikari-kodin tavoitteena on hoitaa ja kasvattaa nuoria, joilla on sosiaalista sopeutumattomuutta, koulunkäyntiongelmia ja mahdollisesti psyykkisiä vaikeuksia. He hoitavat myös turvattomuuden vuoksi avuntarpeessa olevia nuoria. (Viikari-kodin perehdytyskansio 2008.)

Jokaiselle Viikari-kodin nuorelle laaditaan hoito- ja kasvatussuunnitelma, jota tarkastetaan 2 – 6 kuukauden välein. Suunnitelmassa tulevat esille muun muassa jokaisen nuoren yksilölliset tarpeet sekä tavoitteet sijoituksen ajalle. Näitä noudattaen Viikari-kodin henkilöstö hoitaa ja kasvattaa nuoriaan. Viikari-kodissa toimii myös omaohjaajajärjestelmä. Tämän mukaan jokaiselle ohjaajalle on nimetty yhdestä kahteen nuorta, joiden asioista ohjaaja on päävastuussa. Omaohjaajajärjestelmällä pyritään myös siihen, että jokaisella nuorella olisi ainakin yksi läheinen ohjaaja, jonka kanssa luoda luottamuksellista ja vuorovaikutuksellista suhdetta. (Viikari-kodin perehdytyskansio 2008.)

Viikari-koti käyttää toiminnallisuutta yhtenä kasvatustyön menetelmänä ja sen toimintaan kuuluvatkin muun muassa nuorten illat kuukausittain. Toimintapäiviä järjestetään kahdesta neljään kertaan vuodessa. Kesäisin järjestetään erilaisia leirejä. Viikari-kodissa toimii myös kaksi harrasteryhmää: musiikki- ja liikuntaryhmät. Lisäksi tarkoituksena on, että jokaisella nuorella olisi Viikari-kodin ulkopuolinen harrastus. (Viikari-kodin perehdytyskansio 2008.)

3 OPINNÄYTETYÖN TAVOITTEET JA MAHDOLLISET RISKITEKIJÄT

3.1 Tavoitteet

Opinnäytetyömme tavoitteena oli toteuttaa neljä nuoren kasvua ja identiteettiä tukevaa ryhmätilannetta. Pää tavoitteeseen pääsemiseksi käytimme ohjauksellista toimintatapaa, koska se on ominaista sosionomin työnkuvulle. Sosionomi on asiakkaan yhteistyökumppani ja vierelläkulkija. Hän kannustaa ja kyseenalaistaa asiakkaan omia toimintamalleja. Täten emme halunneet toimia ryhmätilanteissa opetustilanteen muotoisesti, jolloin nuorten ja meidän välille olisi saatanut helpommin muodostua eriarvoisuutta. Halusimme opinnäytetyössämme painottaa ohjauksellista toimintatapaa ja nuorten kanssa tasavertaisina olemista. Ohjauksellista toimintatapaa käyttäessämme ryhmätilanteet ja yhteistyö nuorten kanssa oli vuorovaikutuksellista. Tarkoituksenamme oli pohtia yhdessä nuorten kanssa nuoren identiteettiin vaikuttavia tekijöitä. Ryhmätilanteissa emme halunneet antaa nuorille valmiita toimintamalleja, mutta siitä pidimme huolen, että vääristymät oikaistiin.

Edellisissä harjoitteluissamme lastensuojelussa olimme saaneet näkökulmia nuorten mielipiteistä ja ajatuksista, joita pystyimme hyödyntämään ohjauksessa. Meillä oli sellainen mielikuva, että nuorten arvostus itseään kohtaan olisi vähentynyt, epävarmuus kasvanut, yksinäisyys lisääntynyt sekä hyvän ja huonon maun raja olisi muuttunut entistä häilyvämmäksi. Halusimme herätellä nuoria pohtimaan ja kyseenalaistamaan omia mielipiteitään, tunnetilojaan sekä asenteitaan. Nämä asiat toivat ohjaukseen mielenkiintoisia haasteita.

3.2 Mahdolliset riskitekijät

Opinnäytetyömme mahdollisina riskitekijöinä olivat muun muassa väärinkäsitykset ryhmätilanteissa puhutuista asioista. Mikäli nuoret käsittivät jotain väärin,

eivätkä ottaneet asiaa puheeksi, emme voineet korjata väärinymmärrettyjä asioita. Riskitekijänä oli myös omien tietojemme rajallisuus vastata nuorten kokemuksiin ja käsityksiin. Monet nuoret olivat nuoresta iästään huolimatta kokeneet sellaisia asioita, joista meillä itsellämme ei ole omakohtaista kokemusta. Tämä toi osaltaan lisää haastetta ryhmätilanteisiin, ja esiinnousseet asiat käsitelimme nuorten kanssa omien taitojemme mukaan.

Ryhmäjako tai jakamattomuus olisi myös voinut toimia riskitekijänä ryhmätilanteiden onnistumiselle. Riskitekijänä oli, että seksuaalisuutta käsiteltäessä ei pyydyttäisi itse asiassa aiheen tärkeyteen nähden, mikäli tytöt ja pojat ovat samassa ryhmässä. Viikari-kodissa asuvat nuoret vaihtuivat ryhmätilanteiden välillä, jolloin uusiin nuoriin oli haasteellisempaa saada kontaktia ja taas uusien nuorten oli vaikeampaa osallistua ryhmätilanteisiin. Mahdollisena riskitekijänä näimme toisaalta myös sen, että olimme Viikari-kodissa harjoittelussa ja osallistuimme nuorten arkeen myös ryhmätilanteiden ulkopuolella. Pohdimme, saavatko käsiteltävät aiheemme oikeanlaisen painoarvon, kun ohjaajat ovat nuorille tuttuja. Entä saavutamme ryhmätilanteiden vaativan auktoriteetti-aseman helpommin vai vaikeammin? Olimme huomioineet nämä riskitekijät jo opinnäytetyömme alusta lähtien.

4 TEORIA TOTEUTUKSEN TUKENA

Viikari-kodista toivottiin kattavaa nuoren terveyteen liittyvien aiheiden käsittelyä. Vaihtoehtoisia aiheita olivat liikunta, ravinto, uni, kaverisuhteet, mielenterveys, harrastukset, päihteet, seurustelu ja seksi sekä ehkäisy ja sukupuolitaudit. Näin laaja kokonaisuus oli kuitenkin mahdotonta toteuttaa opinnäytetyön laajuusena. Pohdittuamme aiheisältöjä ensin itseksemme ja sen jälkeen Kati Armian kanssa päädyimme rajaamaan sisällön seuraavanlaisiin aihealueisiin: minuus ja identiteetti, sosiaaliset suhteet ja vuorovaikutus, seksuaalisuus, johon kuuluivat seurustelu ja seksiin liittyvät seikat. Viimeisenä erillisenä aihealueena olivat päihteet. Opinnäytetyömme keskeisimmät käsitteet kokonaisuudessaan olivat ryhmänohjaus ja nuoren identiteetti riskitilanteissa, joita pohdimme teoreettisten lähtökohtien kautta. Käsitellessämme nuoren identiteettiin liittyvää teoriaa sivuamme varhais- ja keskinuoruutta kohderyhmän ikäjakaumaan nähden.

4.1 Ryhmänohjaus

Parhaimmillaan ohjaaja on henkilö, joka työskentelee itsensä kanssa. Hänestä ei ole vielä tullut valmista, vaan hän haluaa entistä enemmän olla yhteydessä itseensä sekä muihin ihmisiin. Hän ei halua väistellä elämän vaikeuksia, vaan antaa niille luvan toimittaa paras mahdollinen tehtävä ohjaajan sisäisessä maailmassa. Näin ohjaaja on matkalla minuuteen ja sinuuteen. (Aalto 2000, 138.) Ei ole olemassa tietynlaista ihmistyyppiä, josta tulisi automaattisesti hyvä ryhmänohjaaja eikä myöskään reseptiä, jota noudattamalla voisi tulla hyväksi ryhmänohjaajaksi. Jokainen ryhmänohjaaja on oma persoonansa, ja jokaisella on omat vahvuutensa ja heikkoutensa sekä tapansa toimia. (Kaukkila & Lehtonen 2007, 58.)

Ohjaajan ei tarvitse olla eikä hän voikaan olla täydellinen. Ryhmänohjaajan persoonallisuus sekä taidot toimivat mallina muille ryhmän jäsenille. Ryhmänohjaa-

jaksi ei synnytä, vaan siihen kasvetaan kokemuksen myötä. Tiettyjä ominaisuuksia ryhmänohjaaja kuitenkin tarvitsee, vaikka tärkeintä onkin säilyttää oma persoonansa. Nuo ominaisuudet eivät ole yhtä itsestään selviä tai helppoja, kuin kuvittelemme. Ominaisuudet ilmenevät kaikissa ohjaajan käytännön sanoissa ja teoissa, ja niitä voi oppia tunnistamaan ja kehittämään. Kymmeneksi tärkeimmäksi ryhmänohjaajan ominaisuudeksi on määritelty seuraavat asiat: pysyä perustehtävässä ja huolehtia rakenteista, olla luotettava, vastuuntuntoinen, rehellinen, empaattinen, oikeudenmukainen, luova, pitkäjänteinen, innostava ja kannustava, diplomaattinen ristiriitalanteissa sekä huumorintajuinen. (Kaukkila & Lehtonen 2007, 58–59.)

4.1.1 Ryhmänohjaajan vuorovaikutustaidot ja tärkeimmät tehtävät

”Vuorovaikutus helpottuu, kun kerromme ajatuksemme, ilmaisemme tunteemme, puhumme vain omasta puolestamme sekä sanomme, mitä tahdomme sanoa.” (Kaukkila & Lehtonen 2007, 31.)

Ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa tärkeimmät taidot ovat vuorovaikutus oman itsensä kanssa, eri mieltä olemisen taito, oman pahan olon ilmaiseminen, kyky helpottaa toisen pahaa oloa, oman virheen myöntäminen, korjaavan palautteen antaminen ja vastaanottaminen sekä myönteisen palautteen antaminen ja vastaanottaminen. Tärkein vuorovaikutustaito ja samalla muiden vuorovaikutustaitojen perusta on vuorovaikutus oman itsensä kanssa. Ihminen tarvitsee yhteyttä ja keskustelua persoonansa eri ulottuvuuksien kanssa eli omien tarpeiden, arvojen, moraalien, tunteiden, mielipiteiden, omien ominaisuuksien, luovuuden, sisäisen lapsensa sekä omien traumojensa kanssa. (Aalto 2000, 26.)

Ryhmänohjaajan tehtäviin kuuluu havainnoida ja hyväksyä niin omat kuin muidenkin tunteet sekä kannustaa ryhmän jäseniä olemaan avoimia ja kertomaan tunteistaan. Ohjaajan on hyvä havainnoida ryhmän tunneilmastoa: missä määrin ryhmän jäseniä hallitsee etäisyys, läheisyys tai ulkopuolisuus, mistä ryhmässä saa puhua ja mistä ei sekä ilmaistaanko ryhmässä ylipäätään tunteita. On

hyvä tarkistaa ryhmän ilmapiiri ajoittain. Ohjaajan täytyy muistaa pysyä puolueettomana ja neutraalina, vaikka jäsenten välillä ilmenisikin voimakkaita vastakkaisia mielipiteitä. Ohjaajan kertoessa oman näkemyksensä on hyvä mainita, että ”tämä on minun mielipiteeni asiasta”. Ohjaajan näkemys on yksi ryhmän mielipiteistä, eikä mitenkään automaattisesti hyväksyttävä totuus. (Kaukkila & Lehtonen 2007, 65–66.)

Ryhmänohjaajan kannattaa toimia rauhallisesti ja kärsivällisesti, sillä näin hän mahdollistaa, että jokaisella jäsenellä on riittävästi tilaa ja mahdollisuuksia kertoa omista ajatuksistaan ja tunteistaan. Ohjaajan on muistettava antaa tilaa myös itselleen ja omien tunteiden käsittelylle ennen ryhmätapaamisia. Ryhmänohjaajan tehtävänä on toimia kapellimestarina ja rohkaista jäseniä keskustelemaan keskenään. Aluksi saattaa kuitenkin olla niin, että viestintä kulkee ryhmänohjaajan kautta. Keskusteluun painottuvassa ryhmässä joku jäsen saattaa katua liiallista puhumista ja purkautumista asioistaan, ja sen vuoksi jäädä jopa kokonaan pois ryhmästä. (Kaukkila & Lehtonen 2007, 67–69.)

Joskus ryhmätilanteessa keskustelu saattaa lukkiutua, jolloin ryhmänohjaaja joutuu haasteelliseen tilanteeseen. Tällöin hänen tehtävänä on pyrkiä avaamaan tilanne käyttämällä esimerkiksi sopivaa harjoitusta. Ryhmän keskinäiset klikit saattavat aiheuttaa kilpailutilanteita sekä lisätä ulkopuolisuuden tunteita. Ohjaajan olisi hyvä ottaa asia esille ja kysyä ryhmäläisiltä, miten he tilanteen kokevat ja mitä sen korjaamiseksi tulisi tehdä. (Kaukkila & Lehtonen 2007, 69–71.)

Monipuolinen sisältö ja toiminnalliset harjoitukset ovat perinteisen opettamisen sijaan selkeästi tehokkaampia (Bildjuschkin & Ruuhilahti 2008, 24–25). Ryhmätilanteita on hyvä välillä edistää harjoituksilla ja tehtävillä, jotka sopivat ryhmän luonteeseen ja tarpeeseen. Ohjaajan on hyvä käydä mielessään läpi harjoitukset etukäteen, koska ne vievät yllättävän paljon aikaa. Harjoitukset kannattaa käydä läpi jäsenten kanssa ja pyytää palautetta, jotta jäsenet ymmärtäisivät harjoituksen hyödyn. (Kaukkila & Lehtonen 2007, 69–71.)

Ohjaajan toiminta on yhtä tasapainoilua. Kun valitsee yhden näkökulman, silloin hylkää toisen. Ohjaajan on hyvä muistaa ratkaisuja tehdessään, että harvoin on olemassa yhtä oikeaa totuutta tai ratkaisua. Hänen on siis hyväksyttävä epävarmuus. Ohjaaja voi yhdessä jäsenten kanssa tarkastella eri totuuksia ja hyväksyä ne. He voivat myös löytää oman yhteisen totuutensa. Ehkä vaikeimpana ryhmänohjaajan tehtävänä on toimia säiliönä eli kyseessä on container-ilmio. Tällöin ohjaaja vastaanottaa sekä säilyttää tarpeita ja tunteita, joita ryhmä ei itse tunnista. Nämä eivät ole ihan helppoja ja kevyitä kannettavia. Kun ohjaaja on vastaanottanut ryhmän tarpeet ja tunteet, hän alkaa käsitellä niitä mielessään. Säiliössä on monenlaisia asioita, ongelmia sekä erilaisia tunteita. Käsitellessään säiliön sisältöä ohjaaja järjestää sitä itselleen ymmärrettävämpään muotoon. Säiliössä on se ongelma, että se saattaa täytyä. Tällöin ohjaaja tarvitsee esimerkiksi työnohjausta omaa jaksamistaan varten. On hyvä muistaa, että ryhmänohjaaja ei ole ryhmän terapeutti. (Kaukkila & Lehtonen 2007, 71–73.)

4.1.2 Ryhmän turvallisuuden aste ja ohjaajan rooli sen lisäämisessä

Yksi parhaimpia keinoja lisätä ryhmän turvallisuutta on myönteisen palautteen antaminen. Palautteen vastaanottaminen lisää sisäistä turvallisuutta ja olo paranee, jolloin on helpompi olla luottavaisessa suhteessa ryhmän muihin jäseniin. Kun luottamus lisääntyy, kasvaa myös ryhmän turvallisuus. Ryhmän turvallisuutta kuvastaa se, kuinka ryhmän jäsenet suhtautuvat toisiinsa silloin, kun he ilmaisevat itseään. Mikäli reaktiot ovat vähätteleviä, mitätöiviä tai jäsenet eivät kuuntele toisiaan, ei ryhmän turvallisuus ole vielä kovin suuri. Suoraan verrannollinen ryhmän turvallisuuteen on se, missä määrin kyetään antamaan tilaa toisten itseilmaisuille. Esimerkiksi, jos joku jäsenistä yrittää ilmaista jotain heikkouttaan ja toinen suhtautuu siihen vähättelevästi, vähentää se heti kertojan halua puhua heikkouksistaan. Tällöin turvallisuuden aste ryhmässä heikentyy. Ryhmän turvallisuuden asteesta kertovat myös elekieli, sijoittuminen suhteessa muihin jäseniin, fyysinen läheisyys, nauru sekä vapautuneisuus. (Aalto 2000, 65, 71–72.)

Ohjaaja luo ryhmään turvallisuutta omalla olemuksellaan sekä toiminnallaan. Tämä tarkoittaa sitä, että ohjaajan turvallinen suhde itseensä heijastuu ryhmän turvallisuuteen. Toisaalta on myös niin, että ohjaajan oma turvattomuus asettaa rajoja ryhmän turvallisuuden kasvulle. Kun ohjaaja ei päästä kielteisiä tunteita pesiytymään, vaan aistii ne ja pyrkii purkamaan ne mahdollisimman pian, turvallisuus lisääntyy merkittävästi. Hyviä hetkiä tunteiden puruille ovat ryhmätilanteiden aloitukset. Tämä käy luontevasti vaikka ”fiiliskierroksella”. Jos ryhmässä sattuu jokin hankala tilanne, kannattaa tunteet purkaa mahdollisimman pian. Oleellista ei aina ole se, kuinka ”suuresta” tilanteesta on kysymys, vaan se, että opitaan tunteiden purkamisen idea sekä merkitys. (Aalto 2000, 74–75.)

4.1.3 Ryhmän koheesio

Ryhmän koheesio eli kiinteys tarkoittaa koko ryhmän jokaisen jäsenen yhteensä tuntemaa vetovoimaa ryhmää kohtaan. Vetovoima ryhmään voi vaihdella eri jäsenillä. Ryhmän koheesio ollessa vahva jäsenet sitoutuvat voimakkaasti sekä ryhmään että muihin jäseniin ja osallistuvat toimintaan mielellään. Myönteiset asenteet sekä yhteenkuuluvuuden tunne liittyvät vahvasti toisiinsa. Mikäli ryhmän koheesio on heikko, sitoutuminen, osallistuminen ja yhteenkuuluvuuden tunteet ovat vähäisempiä. (Aho & Laine 2004, 203–204.) Koheesio voimakkuus vaihtelee huomattavasti eri ryhmissä ja merkkejä heikosta koheesiosta voivat olla myös vihamieliset tunteenpurkaukset, haluttomuus yhteistoimintaan sekä vähäinen keskinäinen kommunikointi. (Laine 2005, 193.)

Yhteenkuuluvuuden tunne on suurimmillaan silloin, kun ryhmässä tehdään kiinnostavia asioita, sen jäsenet suhtautuvat ystävällisesti toisiinsa ja kun ryhmä kokee arvostusta. Tällöin toiminta on myös tehokasta ja palkitsevaa. Voimakas koheesio vaikuttaa myönteisesti sekä yksilöön että koko ryhmän toimintaan. Ryhmissä, joissa esiintyy voimakasta koheesiota, on hyvä ilmapiiri, jäsenet viihtyvät ja ovat avoimia toisilleen, kertovat omista tunteistaan sekä kommunikoivat runsaasti keskenään. Ryhmien sisälle voi myös muodostua alaryhmiä, joissa on voimakas yhteenkuuluvuuden tunne. Näiden alaryhmien toiminta ei kuitenkaan

ole myönteistä koko ryhmän kannalta. Asenteet muita ryhmäläisiä kohtaan voivat olla negatiivisia. Alaryhmän jäsenet saattavat pilkata, kiusata tai vähätellä esimerkiksi jollain tavalla poikkeavia muun ryhmän jäseniä. Tärkein merkitys on sosiaalisella ilmapiirillä, kun halutaan vaikuttaa ryhmän koheesioon. Sosiaalinen ilmapiiri antaa edellytykset myönteisille ihmissuhteille ja yhteenkuuluvuuden tunteille. Ryhmän ohjaajilla on suurin vaikutus ryhmän ilmapiirin muotoutumisessa, vaikka kaikki ryhmän jäsenetkin osaltaan siihen vaikuttavat. Ryhmän jäsenten on tärkeää kokea tulleet huomatuksi ja arvostetuksi sekä kokea onnistuvansa. Nämä edesauttavat koheesion paranemista. (Laine 2005, 191–194.)

4.1.4 ”Toimintailtapäivä lastensuojelulaitosten nuorille”

Opinnäytetyömme aiheeseen sopi Iina Kaarnan, Piia Palomäen, Niko Peiposen ja John Träskelinin opinnäytetyö, *Mä tiän teoriassa miten tää tehdään...mut koska grillataan? Toimintailtapäivä lastensuojelulaitosten nuorille*. Opinnäytetyössä oli toteutettu toimintailtapäivä Porin kaupungin lastensuojelulaitosten nuorille. Tekijät halusivat tarjota nuorille erilaisen ja kokemuksellisen iltapäivän. Opinnäytetyön tavoitteena oli tarkastella nuorten ryhmäkäyttäytymistä uusissa ja ennalta arvaamattomissa tilanteissa. (Kaarna, Palomäki, Peiponen & Träskelin 2004.)

Tekijät halusivat opinnäytetyöllään korostaa toiminnallisten kokemusten merkitystä lastensuojelulaitosten arkielämässä, koska toiminnallisuus edesauttaa nuoren itsetunnon ja luottamuksen kehittymistä. Opinnäytetyön johtopäätöksissä tekijät totesivat nuorilla olleen vaikeuksia sosiaalisessa vuorovaikutuksessa eikä ryhmätoimintakaan ollut sujuvaa. Toisten huomioiminen, koskettaminen ja luottamus olivat nuorille vaikeaa. Tekijät analysoivat, että pitkäkestoisena prosessina nuorten sosiaalista käyttäytymistä pystyttäisiin kehittämään, mutta tällainen kertaluontoinen toimintailtapäivä ei vielä muuta nuorten sosiaalista käyttäytymistä. (Kaarna ym. 2004.)

4.2 Nuoren identiteetti riskitilanteissa

”Vertailenko itseäsi muihin? Mietitkö, millaisen vaikutuksen teet toisiin? Unohdatko, missä olet ollut hyvä, ja huomaat vain virheesi ja epäonnistumisesi?”
(Jakobson & Wiegand 1996, 7.)

Nuoruus on merkittävä siirtymäkausi lapsuudesta aikuisuuteen. Nuoressa tapahtuu huomattavia fyysisiä ja psyykkisiä muutoksia. Nuoruuden kehitystehtävä Erik H. Eriksonin psykososiaalisen kehitysteorian mukaan on identiteetin muodostaminen. Minuuteen sisältyvän jatkuvuuden tunteen edellytyksenä Erikson pitää eheytymistä kokonaisuudeksi, jäsentymistä aikaan sekä jäsentymistä ympäristöön. Kokonaisuudeksi eheytymisellä tarkoitetaan sitä, että erilaisista rooleista sekä itseään koskevista havainnoista huolimatta nuori tuntee olevansa sama ihminen, vaikka tilanteet muuttuisivatkin. Jäsentymisen aikaan taas tarkoittaa sitä, että nuori kokee menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden jatkuvaksi kokonaisuudeksi. Ympäristöön jäsentymistä puolestaan tukevat tärkeät ihmissuhteet sekä kulttuurin ja oman asuinympäristön tunteminen. (Nurmiranta, Leppämäki & Horppu 2009, 72, 76–77.)

Nuoruudessa erotetaan kolme eri vaihetta; varhaisnuoruus (11–14v), keskinuoruus (15–18v) ja myöhäisnuoruus (19–22v). Nuoruuden kehitystä on kuvattu kolmen kriisin ratkaisuksi, joista ensimmäinen on ihmissuhteiden kriisi, toinen identiteettikriisi ja kolmantena ideologinen kriisi. Kriisit etenevät ajallisesti peräkkäin, mutta saattavat tulla osittain samanaikaisesti. Ihmissuhdekriisi kuuluu varhaisnuoruuteen, ja tällöin nuoren ihmissuhteissa tapahtuu ratkaiseva muutos. Nuoren irrottautuessa vanhemmistaan hän luopuu tunnetasolla vanhempiensa huolenpidosta sekä omista lapsenomaisista toiveistaan ja odotuksistaan. Tämä prosessi on hidas ja kivulias, jolloin nuori saattaa suunnata aggressiivisia tunteita vanhempiaan kohtaan ja etsii tukea ikätovereiltaan. Nuori kokee suuria murroksia tunne-elämässään ja on herkkä monille vaikutteille. Nuori voi olla hyvin vihainen ja uhmakas, mutta useimmiten viha laantuu aikanaan. Tämän avulla nuori luo rajojaan. Vastuu ja vapaus pelottavat nuorta, mutta silti hän haluaisi määrätä itse asioistaan. Koska nuori ei vielä itse kykene käsittelemään sisäisiä ristiriitojaan, hän tarvitsee minuutensa rakentamiseen monia pei-

lejä, kuten vanhempiaan ja ystäviä. Murrosiässä nuori tarvitsee vanhempiaan erityisesti rajojen asettajaksi. Mikäli vanhemmat häivyttävät liikaa auktoriteettirajansa, peilisuhde ei enää toimi, ja kypsän tasapainoisen minuuden kehittyminen vie kauan. Jos suhde vanhempiin on ollut hyvä, niin todelliset syvät ihmissuhteet ja toisesta välittäminen onnistuvat paremmin. (Nurmiranta ym. 2009, 72, 76–78.)

Nuoruusiän keskivaihe on voimakasta identiteetin rakentamisen aikaa. Tällöin nuorelle muodostuu suhteellisen selkeä, pysyvä ja yksilöllinen minäkäsitys. Kuten minäkäsitys, identiteettikin muodostetaan suhteessa omiin fyysisiin ominaisuuksiin, ystäviin, vanhempiin, intiimeihin suhteisiin ja kouluun. Nämä sisältöalueet ovat keskeisiä nuoruuden eri vaiheissa. Kriisivaiheessa nuori testaa erilaisia vaihtoehtoisia identiteettejä, ja se näkyy ailahtelevuutena sekä epävarmuutena nuoren käytöksessä. Kokemustensa perusteella nuori omaksuu sitoutumisvaiheessa identiteetin ja vähitellen vakiinnuttaa käsityksen itsestään sen mukaiseksi. Identiteetin rakennusvaiheessa nuorella on suuri tarve hyväksyä itsensä. (Nurmiranta ym. 2009, 78–79.)

Jotta nuori voi suojella itseään ympäristön paineilta, kuten omasta mielestään kohtuuttomilta vaatimuksilta, hän saattaa omaksua niin sanotun negatiivisen identiteetin. Tällä tarkoitetaan uhmakasta pyrkimystä olla ympäristön toiveiden vastainen, ja se perustuu siihen, mistä lasta on moitittu tai minkä hän on kokenut häpeälliseksi. Nuoret, joilla on negatiivinen identiteetti, hakeutuvat yleensä samankaltaisten seuraan. Näille ryhmille on ominaista rikollisuus, ilkeät teot, alkoholin tai huumeiden käyttö. (Nurmiranta ym. 2009, 79.)

Minäkäsityksen keskeinen alue on seksuaali-identiteetti. Tällöin nuori voi kokeilla erilaisia seksuaalisia rooleja joko mielikuvissaan tai rakastumalla. Seurustelu vastakkaisen sukupuolen kanssa vahvistaa käsitystä itsestä. Lisäksi äitien asennoituminen omaan seksuaalisuuteensa heijastuu tyttärien asenteisiin. Myönteisesti seksuaalisuuteensa suhtautuvat äidit korostavat tyttärilleen heidän määräävän itse seksuaalisuudestaan. Näin tyttärille muodostuu käsitys siitä, että he eivät ole seksuaalisuuden kohteita. Tämän näkemyksen sisäistäneiden

tyttöjen suhtautuminen seksuaalisuuteen ja sukupuolisuhteen aloittamiseen on myönteinen. (Nurmiranta ym. 2009, 79–80.)

4.2.1 Poikkeava kehitys

Nuoren psyykinen kehitys ei etene suoraviivaisesti, vaan murrosikään liittyy säännönmukaisesti taantumailmiöitä. Niitä pidetään normaalin kehityksen kannalta välttämättöminä. Kehityksellisellä taantumalla on nuoruudessa keskeinen merkitys. Kehityksellinen taantuma sisältää mahdollisuuden muuttaa aikaisempaa lapsenomaisista kokemusmaailmaa ja irtautua siitä. Pääasiassa taantuma tapahtuu psykososiaalisen kehityksen alueella. Taantumasta huolimatta kognitiiviset taidot eivät taannu, vaan jatkavat kehitystään. Taantumaksi tulisi olla tilapäinen ja ohi menevä vaihe matkalla kohti nuoren itsenäistymistä. (Aalberg & Siimes 2007, 74, 77.)

Murrosiän aikana tapahtuva taantuma ei välttämättä palaudu kuin osittain. Tällöin kehittyvään persoonallisuuteen jää lapsenomaisia ristiriitoja ja ne vaikuttavat aikuisen psyykkisiin rakenteisiin ja kokemusmaailmaan. Taantuma saattaa olla myös palautumaton ja johtaa psyykkisiin häiriöihin. Huonosti kehittyneiden suojakeinojen, traumaattisten lapsuudenkokemusten tai ajankohtaisten vaikeuksien takia nuoren kehityksellinen taantuma saattaa jäädä osittain ratkaisematta. Taantumaksi lapsuuden aikaiset traumaattiset kokemukset voimistuvat heikentyneen suojan seurauksena etsien uutta ratkaisua. Koska murrosikäisen kyky käsitellä traumaattisia kokemuksia on parempi kuin lapsena, nuori voi työstää niitä itselleen ominaisella tavalla, kuten toimimalla, dramatisoimalla sekä ulkoistamalla. (Aalberg & Siimes 2007, 150.)

Mikäli nuoren voimat eivät riitä traumaattisten kokemusten käsittelemiseen, odotettavissa oleva kehityskulku epäonnistuu. Traumaattiset muistot voivat olla niinkin lamaannuttavia, että nuoren mieli pyrkii työntämään ne takaisin käsitteilyn ulkopuolelle. Murrosiässä tapahtuvat traumaattiset kokemukset heikentävät nuoren psyykkistä toimivuutta ja häiritsevät kehitystapahtumaa. Näitä kokemuk-

sia voivat olla vanhempien avioerot, kuolemantapaukset, ikätoverien tuen menetys toistuvien muuttojen seurauksena sekä vakavan kiusaamisen kohteeksi joutuminen. Nämä ovat tyypillisiä kehitystä häiritseviä tekijöitä. (Aalberg & Siimes 2007, 150.)

Taantuman ratkaisemattomuus on kehityksellinen ristiriita, jolloin kehittyvään nuoreen jää lapsenomaisia piirteitä. Nuoren itsenäistyminen on puutteellista, irrottautuminen vanhemmista ja ikätovereista vaikeutuu, seksuaalisuuteen liittyy ristiriitoja ja aggressiivisuuden hallinta on ongelmallista. Nuoruusiän lopussa rakentuvassa persoonallisuudessa on kehityksellisiä puutteita, jotka ilmenevät vuorovaikutussuhteissa, suhteessa omaan itseen sekä alttiutena kehittää psyykkisiä oireita. (Aalberg & Siimes 2007, 150–151.)

4.2.2 Riskikäyttäytyminen

Nuoren kehityksessä murrosiän muuttumisaika on oleellinen sekä hyvin haa-voittuva kohta. Psykkisiin riskeihin kuuluvat fyysiset päihdekokeilut, itsetunto-vauriot, tuhoisa käyttäytyminen sekä omaa itseään että ympäristöään kohtaan. Sosiaaliin riskeihin kuuluvat kouluvaikeudet ja rikollisuus, seksuaaliin riskeihin liian varhaiset ja hyväksikäyttävät seksisuhteet sekä taudit ja raskaus. Murrosiässä kaveriporukalla on voimakas vaikutus ja erityisen riskin muodostaa yhteinen kiinnostus internetiin. Internet on täynnä tekijöitä, jotka altistavat nuoria riskikäyttäytymiseen, koska sieltä löytyy kaikenlaisia ”ymmärtäjiä” sekä hyväksikäyttöön painostavaa seuraa yksinäisille ja epävarmoille nuorille. (Cacciatore 2007, 160.)

Nuori saattaa ilmaista itseään eri tavoin ilmenevällä riskikäyttäytymisellä. Se ilmenee järjestyksen, normien sekä yhteiskunnan vastustamisena. Asettamalla itsensä alttiiksi ja kokeilemalla mahdollisuuksiaan nuori haluaa mahdollisimman voimakkaita kokemuksia ja elämyksiä. Oma keho on olemassa esille asettamista sekä katsomista varten, ja sitä täytyy käyttää ja kokeilla. Sisäiseen tasapainoon nuori pyrkii riskikäyttäytymisen avulla. Riskikäyttäytyminen liittyy aluksi

jonkin ristiriidan ratkaisemiseen, kuten oman itsen uudenlaiseen luomiseen. Riskikäyttäytymisellä nuori saavuttaa itsearvostusta. Kun nuori käyttäytyy riskialttiisti, siihen liittyy kannanotto vastuusta. Riski siirtyy nuoren mielestä sille, joka esimerkiksi rajoja asettamalla aiheuttaa pahaa oloa nuorelle. Itse tilanteessa nuori ei aina ymmärrä riskin olemassaoloa, sillä sen vaikutukset tulevat monesti esiin paljon myöhemmin. (Aaltonen, Ojanen, Vihunen & Vilén 2003, 284.)

Riskikäyttäytyminen vähentää nuoruudelle tyypillistä epätodellisuuden tunnetta ja sillä on myös aina sosiaalinen merkitys. Se voi ilmetä muun muassa alkoholinkäyttönä ja tupakointina. Tämä on osa nuorisokulttuuriin kuuluvaa elämäntapaa sekä arkipäivän hallintaa. Franzkowiakin riskikäyttäytymisteorian mukaan, nuorten alkoholin ja tupakan kokeilu sekä käyttö kuuluvat osana aikuisuuteen johtaviin kehitystehtäviin. Teorian mukaan tupakointi ja alkoholin käyttö voidaan jakaa kolmeen eri kategoriaan: rajanylitykseksi aikuisuuteen, yhdenmukaisuuden osoitukseksi tai selviytymiskeinoksi sekä seikkailuksi. Tupakoinnin ja alkoholinkäytön avulla nuori pyrkii samaistumaan kavereihinsa ja saamaan hyväksyntää yhdenmukaisella riskikäyttäytymisellä. (Aaltonen ym. 2003, 285–286.)

Nuoren riskikäyttäytymiseen voi kuulua myös jatkuvaa päihteiden käyttöä, liian varhaisia ja jopa maksullisia seksuaalisia suhteita, näpistelyä tai varastelua, autojen luvatonta haltuun ottamista sekä töhrimistä. Mikäli tällaiset toiminnot ovat murrosikäisen nuoren keskeistä elämänsisältöä, hänelle muodostuu helposti narsistinen omnipotenssi-illuusio. Tällöin nuorelle tulee mielikuva, että hän hallitsee kaikkea, niin itseään kuin muitakin ihmisiä. Jos tällainen mielikuva nuoren mielessä ja tajunnassa pääsee kehittymään kovinkin suureksi, sitä vaikeampaa nuorta on myöhemmin irrottaa negatiivisista käyttäytymismalleista. Tavallinen elämä tuntuu nuoren mielestä tylsältä, jolloin negatiiviset asiat kiehtovat ja elävät sitkeästi nuoren maailmassa. Mikäli nuori kadottaa suhteellisuuden tajunsa, häneltä katoaa myös normaali harkintakyky. Tällöin nuorelle ei enää mikään ole arvokasta tai riittävää ja hänelle muodostuu helposti hällä väliä -mentaliteetti. Epäsosiaaliselle nuorelle tuottaa usein vaikeuksia kieltäytyä väliä tyydytystä tuottavista houkutuksista. Jos esimerkiksi huumekekeilu kolahtaa positiivisena asiana nuoren tajuntaan, se muuttaa nuoren mielen helposti.

Jo yksikin huume- tai muu päihtymiskokemus voi muuttaa kuvan normaalista olotilasta. (Kemppinen 2000, 146–148.)

Nuoruusiän seksuaalikehityksen kesken jäämiseen liittyy aseksuaalisuus eli seksuaalisen kiinnostuksen tai halun puuttuminen sekä häiritsevä epävarmuus identiteeteistä. Myös liiallinen riippuvuus omien vanhempien antamista esikuvista sekä omien vanhempien seksuaalisuudesta aiheuttaa kehityksellisiä ongelmia. Seksuaalinen yliaktiivisuus tai välinpitämättömyys omasta seksuaalisuudesta ovat seurausta selkiintymättömästä seksuaalisuuden mielikuvasta. Työillä tuntuu koko seksuaalikehityksen ajan olevan aina vaan selkeämpi ja voimakkaampi objektihakuisuus sekä seksuaalinen kaipuu. Pojilla taas kehityksessä korostuu pikemminkin viettilatautuneisuus ja seksuaalisen jännitteen olemassaolo. Seksuaalisuuteen liittyviä nuoruusiän keskeisiä häiriöitä ovat myös huumeidenkäyttö, viiltelyt ja syömishäiriöt. (Niemi 2004, 151–152.)

4.2.3 ”Nuorten identiteetti ja marginaalisuus”

Sirpa Kannasojan tutkimus Nuorten identiteetti ja marginaalisuus, kvantitatiivinen tutkimus identiteettityön kohdentamisen painopistealueista sivuaa opinnäytetyömme aihetta. Kannasojan tutkimuksessa selvitettiin identiteettityön kohdentamisen painopistealueet nuorten marginaalisten tilojen vähentämiseksi ja helpottamiseksi mahdollisimman tehokkaasti. Keskeisenä ajatuksena oli, että kuka tahansa voi olla marginaalinen olematta kuitenkaan totaalisen ulkopuolinen. Kannasojan tutkimuksen mukaan identiteettityön kohdentamisen taustalla oli ajatus identiteetin muuttuvasta ja kehittyvästä luonteesta. Yksilön identiteetti muuttuu identiteettityön tuloksena elämänpolun varrella. (Kannasoja 2006.)

Aineistoa tutkimukseen kerättiin pienen maalaiskunnan 13–16-vuotiailta nuorilta. Tutkimuksen nuorten identiteetin osa-alueista nousivat esille sosiaalisuus, elämänasenne ja itseluottamus. Marginaalisuuden osa-alueina aineistosta puolestaan nousivat esille turvattomuus ulkoisista tekijöistä, pelon tunteet lähipiirissä, pelon tunteet ryhmässä, kotiväkivallan aiheuttama turvattomuus, vuorovai-

kutus etäisiksi koettuihin, vuorovaikutus läheisiksi koettuihin, koulunkäynti, terveys, päihteet, perustarpeet sekä vaikuttaminen. Tutkimuksensa perusteella Kannasoja toteaa, että mitä hajanaisempi identiteetti nuorilla on, sitä marginaalisempia he ovat erilaisten tarkasteltujen marginaliteettien osalta. Sitä vähemmän nuorilla on myös voimavaroja. Sekä identiteetti- ja identiteetti-polkujen kautta selvisi tutkimuskysymyksen vastaus: tärkein identiteettityön kohdentamisen painopistealue on elämänasenne. (Kannasoja 2006.)

5 TOIMINNALLISIA RYHMÄTILANTEITA

Toteutimme toiminnalliset ryhmätilanteet kahden kuukauden aikana kahden viikon välein. Ryhmätilanteet pidettiin arki-iltoina ja ne kestivät korkeintaan kaksi tuntia. Meille oli alusta asti ollut selvää, että haluamme ohjata ryhmätilanteet itsenäisesti ilman Viikari-kodin henkilökuntaa. Vaikka meille apua tarjottiinkin, halusimme silti olla ohjaustilanteissa kahden nuorten kanssa. Meille oli tärkeää olla kokonaisvastuussa myös ryhmätilanteiden ohjaamisesta ja onnistumisesta, jotta opinnäytetyömme olisi alusta loppuun omaa käsialaamme. Ennen jokaista ryhmätilannetta teimme kyseisestä aiheesta julisteen, jonka laitoimme esille muutamaa päivää aiemmin. Julisteiden tarkoituksena oli kertoa ajankohta ja herättää nuorten mielenkiintoa ryhmätilanteita kohtaan.

Opinnäytetyötä tehdessämme Viikari-kodissa oli kolme tyttöä ja kymmenen poikaa. Jokaiseen ryhmätilanteeseen osallistui aina sekä tyttöjä että poikia, vaikka seksuaalisuus-aiheessa olimme harkinneet ryhmäjakoa. Ryhmätilanteet toteutimme toiminnallisin harjoituksin. Tälle kohderyhmälle suunnitellut toiminnalliset harjoitukset toimivat yhtenä työmenetelmänä työskennellessä lastensuojelulaitoksen nuorten kanssa ja heidän ehdoillaan.

Harjoitukset loivat pohjaa ryhmätilanteiden aiheille sekä auttoivat käsittelemään aiheita mielenkiintoisesti ja erilaisin tavoin. Lisäksi toiminnallisuus auttoi meitä luomaan rennon ja vapaamuotoisen ilmapiirin. Jokaisen ryhmätilanteen jälkeen pyysimme nuorilta tilanteen mukaan palautetta joko kirjallisesti tai suullisesti. Kun kaikki ryhmätilanteet oli pidetty, pyysimme vielä erikseen kokonaispalautteen ryhmätilanteiden onnistumisista.

Kokosimme välittömästi aina jokaisen ryhmätilanteen jälkeen niiden kulun paperille, jotta mitään oleellista tietoa ei jää puuttumaan. Mahdollisimman pian raportimme ryhmätilanteet itse opinnäytetyöhön. Ryhmätilanteiden suunnitelmat ja toteutukset kerromme seuraavissa kappaleissa. Jokaisen ryhmätilanteen suunnitelman jälkeen kerromme toteutuneen ryhmätilanteen kulun, jotta lukija pystyy

helpommin sisäistämään ryhmätilanteet erillisinä kokonaisuuksina. Kirjoitustyyliimme on kuvailevaa ja yksityiskohtaista, jotta lukijalle välittyy ryhmätilanteiden tunnelma ja niiden kulku, kuin olisi itse ollut paikalla. Ryhmätilanteet olivat hektisiä, tilanteet elivät ja muuttuivat koko ajan. Siksi on hyvä, että lukijalle välittyy tieto siitä, että työskentely lastensuojelulaitosnuorten kanssa on haasteellista ja vaatii paljon. Olemme halunneet yksityiskohtaisesti kertoa myös itse harjoitusten kulun ja tarkoituksen, koska pelkkä nimi ei kerro mitään ja toimintatapojakin on monia. Kuvaileva ja yksityiskohtainen kirjoitustyyli on lisäksi meille ominainen tapa kirjoittaa. Jokaisesta ryhmätilanteesta on lisäksi kirjoitettu arvioiva yhteenveto.

5.1 Oman itsen tarkastelua

Ensimmäinen ryhmätilanne aloitettiin kertomalla nuorille, miksi nuoret on pyydetty kokoontumaan paikalle. Kerroimme, että ryhmätilanne liittyy opinnäytetyöhömmä ja että tällaisia eriaiheisia ryhmätilanteita on yhteensä neljä ja ne toteutetaan noin kahden viikon välein. Halusimme tehdä nuorille selväksi, että ryhmätilanteiden on tarkoitus olla ilmapiiriltään mukavaa yhdessäoloa ja koulumaisuutta pyritään välttämään. Toivoimme, että nuoret kuitenkin oppisivat kustakin aiheesta jotain uutta tai saisivat vanhan kertausta.

Ensimmäisessä ryhmätilanteessa käsitelimme minuutta monin eri tavoin. Puhuimme ihmisen monista eri puolista, kuten sosiaalisesta, yksityisestä sekä julkisesta, salatusta ja tiedostamattomasta minästä. Ryhmätilanteessa keskityimme myös nuorten omiin vahvuuksiin ja kerroimme nuorille vahvuuksien luonteesta. Harjoitusten avulla nuoret saivat tarkastella minuuttaan ja mahdollisesti löytää uusia asioita itsestään. Jokaisessa harjoituksessa pääpaino oli lisätä positiivista mielikuvaa itsestään.

5.1.1 Suunnitelma

Varsinainen ryhmätilanne aloitettiin rap-laululla, joka oli Uniikin Kato mua silmiin (ks. liite 1). Valitsimme kyseisen kappaleen, koska se liittyi hyvin aiheeseemme eli minuuteen ja itsensä löytämiseen. Laulussa kerrotaankin minuudesta, elämänhalusta sekä ihmisen sisimmän salaisuuksista. Laulussa käsitellään myös havainnollisesti maailman kovuutta ja toivon löytämistä itsestä. Valitsimme genreksi rap-musiikin, koska suurin osa kohderyhmän nuorista kuuntelee kyseisen genren artisteja. Ajattelimme musiikin toimivan hyvänä aloituksena, joka samalla rauhoittaisi keskittymään ja herättäisi nuorten mielenkiinnon aiheeseen. Musiikki loi myös mukavaa ilmapiiriä ryhmässä ja osoitimme näin nuorille, että haluamme olla heidän kanssaan tasa-arvoisessa asemassa. Ennen laulun kuuntelemista jaoimme kaikille sanat, jotta nuoret pystyivät seuraamaan ja keskittymään paremmin laulun sanomaan.

Kun laulu oli kuunneltu, tarkoituksena oli keskustella sen sanomasta ja pääasioista, jotka olimme itse poimineet laulun sanoista. Tulkitsimme laulun sanomaa itse niin, että halusimme lauluun viitaten puhua nuorille minuuden eri ilmeneismuodoista. Kerroimme nuorille, että ihmisessä on monia eri puolia, kuten sosiaalinen ja yksityinen minä sekä julkinen, salattu ja tiedostamaton minä.

Tämän jälkeen käsiteltiin Pesäpuun tuottamia vahvuuskortteja. Halusimme käyttää vahvuuskortteja, koska omat kokemuksemme niistä ovat positiivisia. Halusimme myös nostaa esille nuorten omia vahvuuksia ja luoda positiivista kuvaa nuorille itsestään. Käytimme kortteja niin, että luimme vuorotellen yhden vahvuuden ja nuoret kirjoittivat sen etukäteen jaetulle paperille, johon olivat ensiksi piirtäneet oman kuvansa. Vahvuuden sai kirjoittaa, mikäli nuori tunnisti löytävänsä sen itsestään. Se, miksi pyysimme nuoria piirtämään oman kuvansa paperille, auttoi nuoria hahmottamaan ja sisäistämään paremmin vahvuuksien liittyvän heihin itseensä. Vahvuuksia ei tarvinnut esitellä muille nuorille, ellei itse halunnut niin tehdä. Kun kortit oli käyty läpi, kerroimme nuorille vahvuuksien olevan pieniä ja yksinkertaisia asioita, ei niinkään suuria ja ihmeellisiä. Olimme huomanneet harjoittelun aikana, että monilla nuorilla oli puutteellinen kuva vah-

vuuksien luonteesta ja siksi halusimmekin ottaa vahvuuskortit osaksi ryhmätillannetta.

Kolmantena ohjelmanumerona olivat pikkulelut, joilla tarkoitamme muun muassa kindermuna-aiheisia yllätyksiä. Olemme Mannerheimin Lastensuojeluliiton Satakunnan piirissä harjoittelussa ollessamme käyttäneet niitä ja todenneet ne hyväksi. Niiden avulla tehtävä harjoitus on yksinkertainen ja huomaamattaan tuo esille asioita yksilöstä. Harjoitus toteutettiin niin, että jokainen nuori meidän lisäksi valitsi lattialta yhden pikkulelun, jonka oli tarkoitus kuvastaa jokaisen omaa mielikuvaa tai piirrettä itsestään. Tämän jälkeen jokainen vuorollaan sai selittää, miksi oli valinnut juuri kyseisen lelun.

Seuraavana harjoituksena oli ”elämäni kymmenen tärkeintä asiaa”, jotka nuori kirjoitti paperille. Tämän harjoituksen tarkoituksena oli, että nuori keskittyi sekä vahvuuksiin että hyviin asioihin elämässään. Kun jokainen nuori oli saanut tärkeimmät asiansa järjestykseen, jokainen sai halutessaan kertoa ne myös muille. Viimeisenä harjoituksena oli aarrekartta. Tämä harjoitus valittiin, koska olemme tehneet kyseisen harjoituksen yhteisöteatterin kurssilla ja pitäneet siitä paljon. Se luo hyvän mielen, sillä siinä saa keskittyä itseensä, omiin haaveisiinsa sekä käyttää luovuuttaan. Aarrekartta toteutettiin niin, että nuoret leikkasivat lehdistä kuvia ja sanoja, jotka heidän mielestään kuvaavat heitä itseään sekä tällä hetkellä että tulevaisuudessa. Tarkoituksena oli keskittyä nuoren haaveisiin ja unelmiin sekä nuoren tämän hetkiseen mielikuvaan itsestään. Harjoitus aloitettiin esittelemällä omat aarrekarttamme, joiden avulla selvensimme tehtävän tarkoitusta ja toteutusta. Olimme ajatelleet, että aarrekarttaa tehdessä taustalla soisi musiikki, jotta nuoret voisivat helpommin keskittyä omaan työhönsä. Aarrekarttojen valmistuttua nuoret saivat halutessaan esitellä karttansa.

Jokaisen ryhmätilanteen jälkeen pyysimme nuorilta palautetta ja tällä kertaa olimme ajatelleet kerätä sen sekä kirjallisesti että suullisesti. Kirjallinen palaute annettiin arvosanalla 4–10 paperille, jotta arvosanat olisivat mahdollisimman totuudenmukaisia ja yksilöllisiä. Paperille sai kirjoittaa myös muita kommentteja, mikäli niin halusi. Suullista palautetta puolestaan pyysimme aarrekartan teon lomassa, koska se oli välittömämpää ja luontevampaa eivätkä nuoret välttämät-

tä edes huomanneet antavansa palautetta. Suullinen palaute auttaisi meitä saamaan paremman kokonaiskuvan nuorten mielipiteestä ryhmätilanteen onnistumisesta ja sen sisällöstä.

5.1.2 Toteutus

Kaikki Viikari-kodin nuoret eivät osallistuneet ryhmätilanteeseemme, koska osa heistä oli vielä koulussa ja osa oli lähtenyt jo syyslomalle. Lomalle oli mahdollista lähteä jo torstaina, koska koulussa oli perjantaina taksvärkkipäivä. Tämä aiheutti yleistä levottomuutta nuorissa. Ryhmätilanteeseen osallistui kahdeksan poikaa ja yksi tyttö.

Ryhmätilanteen ajaksi kokoontuimme Viikari-kodin olohuoneeseen, jossa istuimme sohvilla ja säkkituoleilla nuorten kanssa. Tunnelma oli tasavertainen. Halusimme luoda tilanteen ilmapiiristä avoimen ja luontevan. Mielestämme onnistuimme siinä tilanteeseen nähden hyvin. Yleisesti voimme todeta, että suunnitelmamme toimi hyvin. Ryhmätilanteen alussa kuunneltu Uniikin laulu oli hyvä aloitus. Se sai nuorten huomion, sitä keskityttiin kuuntelemaan ja sillä oli myös rauhoittava vaikutus. Laulu toi meillekin tunteen siitä, että orientoituimme ryhmätilanteeseen sekä itse aiheeseen. Lisäksi oli hienoa, että osa pojista olisi jopa halunnut laulaa ja ”räpätä” mukana, mutta pyysimme kuitenkin keskittymään sanojen kuuntelemiseen. Laulun sanomaa ja pääasioita selittäessämme huomasimme, että osa nuorista oli selvästi kiinnostuneita ja jaksoivat kuunnella, mutta joitakin nuoria minuuden ilmenemismuodot eivät kiinnostaneet. Totesimme laulun käyttämisen ryhmätilanteen alussa toimivaksi, joten päätimme, että aloitamme jokaisen ryhmätilanteen laululla. Samalla se toisi jatkuvuuden elementin ryhmätilanteisiin.

Seuraavaksi jaoimme jokaiselle nuorelle paperin ja kynän ja ohjeistimme jokaisesta piirtämään oman kuvansa paperin keskiosaan. Kuvan oli tarkoitus olla sen verran pieni, että ympärille mahtuisi kirjaamaan erilaisia asioita. Kun jokaisen kuva oli valmis, aloimme vuorotellen lukea vahvuuksia. Nuoret ymmärsivät alus-

ta alkaen tämän harjoituksen idean eli aina, kun tunnistaisi vahvuuskorteista luetun asian itsestään, pitäisi se kirjata paperille. Muutama nuorista kyllä kuunteli vahvuuksia, mutta ei jaksanut niitä kehotuksista ja kannustuksesta huolimatta kirjata paperille. Loput puolestaan olivat hyvin ja keskittyneesti mukana. Mielestämme vahvuuskortit olivat nuorille ensimmäisen ryhmätilanteen kiinnostavin ja antavin harjoitus. Vahvuuskortit näyttivät nuorille hyviä puolia heistä itsestään ja selkeyttivät heidän omaa minäkuvaansa.

Pikkulelujen vastaanotto puolestaan ei herättänyt suurta kiinnostusta. Muutamia nuoria kiinnosti mitä pikkuleluilla tehdään, mutta osa nuorista taas ei osoittanut ollenkaan mielenkiintoa harjoitusta kohtaan. Päätimme kuitenkin toteuttaa harjoituksen. Kun kaikki olivat valinneet lelun, joka muistuttaa heitä itseään jollain tavalla, aloitimme kierroksen. Jokainen meidän lisäksi sai vuorollaan selittää, miksi oli valinnut kyseisen lelun. Jokainen nuori vuorollaan kertoi enemmän tai vähemmän lelusta, mutta joillakin selityksen anti oli vähäistä, jolloin autoimme heitä esittämällä lelun valintaa koskevia kysymyksiä. Tämän harjoituksen aikana levottomuutta lisäsi, kun toinen Viikari-kodin opettajista tuli keskeyttämään ryhmätilanteen ja tuli juttelemaan yhden nuoren kanssa. Melkein samoihin aikoihin myös kaksi nuorta haettiin valmistautumaan lomille lähtöön. Häiriötekijöiden ja mielenkiinnon vähäisyyden vuoksi harjoituksen loppuunsaattaminen oli vaikeaa, mutta veimme sen silti päätökseen ja viimeinenkin puheenvuoro kuultiin.

Pikkuleluharjoituksen aikana päätimme pääosin elekielellä ohittaa ”elämäni kymmenen tärkeintä asiaa” harjoituksen sekä ajanpuutteen että kasvavan levottomuuden vuoksi. Syy siihen, miksi halusimme säilyttää aarrekartan tekemisen suunnitelmamme mukaan, oli se, että aarrekartan teko on mielekkäämpää ja toiminnallisempaa kuin keskittyä itsekseen miettimään elämänsä kymmentä tärkeintä asiaa.

Viimeisenä harjoituksena oli siis aarrekartan teko. Esittelimme aluksi oman aarrekarttamme avulla harjoituksen idean ja tarkoituksen. Toivoimme tämän tuovan nuorille mielenkiintoa viimeiseen harjoitukseen, jotta he näkisivät mihin lopputulokseen voisivat pyrkiä, vaikka rauhattomuus olikin koko ajan lisääntynyt. Osa

nuorista alkoi innokkaasti leikellä lehdistä sopivia asioita, mutta joukkoon mahtui myös niitä, joita piti kannustaa ja tukea, jotta he löytäisivät edes muutaman asian karttaansa. Lisähäiriötä viimeiseen harjoitukseen toi yhden nuoren viime hetkinen osallistuminen ryhmätilanteeseen. Hänen lisäksi kahden muunkin nuoren mielenkiinto oli hyvin vähäistä, mutta kannustuksestamme he saivat uutta virtaa ja aarrekartat valmistuivat.

Palautteen antaminen ei sujunut aivan suunnitelman mukaan. Suullisen palautteen saaminen nuorilta viimeisen harjoituksen lomassa ei ollut mahdollista, koska aarrekartan teko vaati meiltä koko ajan verbaalista ohjausta ja tukea. Jokaiselta nuorelta pyydettiin kuitenkin kirjallinen palaute, johon he laittoivat arvosanan. Painotimme myös, että paperiin saa kirjoittaa muutakin palautetta, jota suullisesti emme ehtineet keräämään. Palautteena nuoret antoivat arvosanoja kahdeksan ja kymmenen väliltä. Palautelapuissa oli myös seuraavanlaisia kommentteja: kivaa, oli ihan kivaa ja mielenkiintoista, olis ollut hyvä, jos olis jaksanut kiinnostua, ihan mukavaa, hyvä biisi, hyvää ajankulutusta ja iha nättii.

5.1.3 Arvioiva yhteenveto

Koontina ensimmäisestä ryhmätilanteesta ja siihen liittyvistä häiriötekijöistä haluamme kertoa siksi, että ensimmäisen kerran onnistumisella ja mielenkiinnon herättämisellä ryhmätilanteita kohtaan on suuri merkitys kaikkien ryhmätilanteiden onnistumisessa. Yksi suurimmista rauhattomuutta luovista tekijöistä oli normaalin arkirytmien muuttuminen. Ryhmätilanteen jälkeinen perjantai piti alkuvuikosta olla vielä koulupäivä, mutta se muutettiin taksvärkkipäiväksi. Siitä seurasi, että syyslomalta oli mahdollisuus lähteä jo torstaina heti ryhmätilanteen loputtua. Nuorten oli vaikea keskittyä, koska he odottivat jo lomalle lähtöä. Myös normaaliin arkirytmiiin kuuluva hiljainen tunti neljästä viiteen jäi kokonaan pois ja ryhmätilanne alkoi melkein heti, kun suurimman osan koulupäivä oli loppunut. Ruokailukin siirtyi tunnilla eteenpäin eli syömään pääsi vasta ryhmätilanteen jälkeen.

Arvioidessamme ensimmäistä ryhmätilannetta omalta osaltamme, voimme todeta, että yhteistyömme toimi hyvin ja on saumatonta sekä luontevaa. Molempien yksilöllinen ohjaustyyli on toista tukevaa ja rikastuttavaa sekä osaltaan jopa räiskyvää. Kohderyhmä vaatiikin mielestämme ohjaajilta kykyä heittäytyä tilanteisiin ja käyttää huumoria ohjauksen välineenä. Vaikka ryhmänohjaajan onkin tärkeää toimia omana persoonanaan, on kuitenkin määritelty kymmenen ohjaajan ominaisuutta, jotka ilmenevät kaikissa käytännön sanoissa ja teoissa (Kaukila & Lehtonen 2007, 58–59). Mielestämme sisäistimme hyvin nämä ryhmänohjaajan ominaisuudet, mutta kokemuksen myötä ne tietysti vielä vahvistuvat osaksi käytäntöä.

Erityisen tärkeää ryhmätilanteen onnistumiselle, jo pelkän yhteyden luomisenkin kannalta, oli se, että olimme olleet harjoittelussa Viikari-kodissa hieman yli kaksi viikkoa ennen ensimmäistä ryhmätilannetta. Se, että saimme tutustua nuoriin ja nuoret meihin, vähensi jännitettä välillämme ja loi varmuutta ryhmätilanteen ohjaamiseen. Mikäli emme olisi tienneet nuorten nimiä tai millaisia persoonia he ovat, olisimme ohjauksellisesti olleet huomattavasti hatarammalla pohjalla, koska ryhmä on jo muutenkin erittäin haastava.

Onnistuimme ohjaamaan ryhmätilanteen pääpiirteissään suunnitelmamme mukaisesti, mistä olemme tyytyväisiä. Vaihtelevasta rauhattomuuden asteesta huolimatta pidimme kuitenkin tilanteen hallinnassamme koko ryhmätilanteen ajan. Vaikka meidän mieliimme oli kohtalaisen isona harmina jäänyt ensimmäisessä ryhmätilanteessa vallinnut rauhattomuus ja häiriötekijät, toivoimme, ettei nuorilla olisi käynyt samoin. Suurena toivomuksena olikin, että nuoret tulisivat seuraaviin ryhmätilanteisiin avoimin mielin.

5.2 Vuorovaikutus kaverisuhteessa

Ryhmätilanteemme aiheena olivat sosiaaliset suhteet ja vuorovaikutus. Sosiaalisista suhteista keskityimme ystävyYTEEN ja kaveruuteen. Perusteluna oli se, että nuoret tulivat eri paikkakunnilta eikä heillä välttämättä ole ollut mahdolli-

suutta ja valmiuksia tutustua muihin ikäisiinsä kuin pelkästään Viikari-kodin nuoriin. Viikari-kodin nuortenkin keskinäiset suhteet olivat hyvin erilaisia ja eritasoisia. Toivoimme, että yhteisöllisyys nuorten kesken kasvaisi edes vähän ryhmätilanteemme seurauksena.

Tässä ryhmätilanteessa pääpaino oli kaverisuhteissa ja niiden merkityksessä. Tarkoituksena oli käsitellä kaverisuhteeseen kuuluvia tärkeimpiä asioita sekä konkreettisesti tuoda nuorille esille kaveruuden eri näkökulmia. Koska ryhmätilanteen aiheena oli myös vuorovaikutus, näimme tärkeänä harjoitella eri tunnetilojen tunnistamista sekä esiintymistä muiden edessä.

5.2.1 Suunnitelma

Viime kerralla jo hyväksi todettu aloitustyyli avasi myös tämän ryhmätilanteen. Tällä kertaa laulu oli Uniikin Ootsä mun äijä?, joka kertoo ystävydestä ja siihen kuuluvista asioista sekä ystävyden merkityksestä (ks. liite 2). Laulun sanoman pohjalta pääsimme paremmin kiinni aiheeseen ja sen käsittelyyn. Jaoimme nuorille laulun sanat, jotta he saivat seurata niitä ja ehkä näin ymmärsivät paremmin laulun sanomaa. Laulun kuunneltua kysyimme, mistä laulu nuorten mielestä kertoi sekä tiedustelimme, onko jokaisella joku, jolle voi puhua asioistaan ja joka kuuntelee.

Seuraavana harjoituksena käsiteltiin kaverisuhteen tärkeimpiä asioita. Tarkoituksena oli koota A3-paperille kymmenen tärkeintä asiaa, mikäli nuoret keksisivät näin monta. Siltä varalta, että nuoret eivät itse keksineet kaikkia, olimme tehneet itsellemme niin sanotun tukisanalistan. Tämän harjoituksen avulla yritimme herätellä nuoria tiedostamaan, millaiset asiat kuuluvat kaveruuteen. Siksi halusimmekin tehdä yhdessä nuorten kanssa tuotoksen, joka jäisi Viikari-kotiin sekä muistoksi ryhmätilanteesta että muistutukseksi kaverisuhteen peruspilareista.

Tämän jälkeen nuoria ohjeistettiin jakautumaan neljään ryhmään, niin kuin he itse haluavat. Tarkoituksena oli, että jokainen ryhmä tekee rap-aiheisen laulun, runon, tarinan, sarjakuvan tai esityksen, jotka oli tarkoitus esittää myös muille. Kun ryhmäjako oli valmis, arvoimme ryhmien kesken itse keksimämme aiheet. Arvonnalla suoritimme siksi, että aiheiden jako olisi tasa-arvoinen. Neljä aihetamme olivat: kaverisuhteen syntyminen, pitkäaikainen kaveruus, riidoissa olevat kaverit sekä kaveri hädässä. Halusimme, että aiheet olisivat mahdollisimman erilaisia ja että ne käsittelisivät kaveruutta eri näkökulmista. Tällöin kaveruuden eri puolet tulisivat nuorille konkreettisemmin esille ja he ehkä tiedostaisivat asian paremmin. Halusimme antaa tähän harjoitukseen riittävästi aikaa, koska harjoittelumme aikana olimme huomanneet nuorten olevan tuotteliaita ja luovia. Olimme ottaneet huomioon, että jotkut ryhmät saattoivat olla nopeampia kuin toiset. Jos niin oli, haastoimme nuoria miettimään ja pohtimaan aihettaan enemmän ja tekemään mahdollisesti jatkoa työhönsä. Pääasia oli, että pysytään aiheessa.

Viimeisenä harjoituksena oli Viikari-kodin nuorten itse tekemien tunnekorttien käsittely. Jokaisessa kortissa tunnetilaa kuvataan sekä sanana että kuvan avulla. Kävimme tunnekortit läpi ennen ryhmätilannetta ja valitsimme etukäteen sellaisia tunnetiloja, joita oli mahdollisesti helpoin esittää muille. Tarkoituksena oli, että nuoret esittävät toisilleen kukin kerrallaan jotain tunnetta ja muut yrittävät arvata, mistä tunnetilasta on kysymys. Näin nuoret harjoittelivat samalla sekä erilaisten tunnetilojen tunnistamista että esiintymistä muiden edessä, jotka liittyvät oleellisesti vuorovaikutukseen toisten kanssa. Lisäksi olimme ajatelleet, että harjoittelemmekin myös, miten esimerkiksi lähestyä ihmistä, joka on surullinen. Näin harjoituksesta saataisiin monimuotoisempi ja opettavaisempi. Toteuttasimme tämän lähestymisharjoituksen vain, mikäli tilanne niin sallisi.

Palautteen olimme ajatelleet kerätä suullisesti, koska ryhmätilanne oli muuten niin toiminnallinen ja oli vaatinut nuorilta keskittymistä koko ryhmätilanteen ajan. Suullista palautetta on muutenkin luontevinta antaa. Lisäksi suullisen palautteen keinoin oli mahdollista esittää tarkentavia kysymyksiä, jolloin palaute oli meille antoisampaa ja saimme siitä enemmän itsellemme.

5.2.2 Toteutus

Ryhmätilanteen alkaminen viivästyi, koska nuoria oli vaikea saada koolle ruokailun jälkeen. Osa tuli vielä koulustakin, ja sitten jouduimme odottamaan heitä. Arkeen kuuluva hiljainen tunti jäi tälläkin kertaa väliin, mikä osaltaan vaikeutti ryhmätilanteen aloittamista. Ryhmätilanteen levottomuuteen vaikuttivat myös edellisenä iltana ollut nuorten huonetarkastus sekä erään nuoren kriisihoidon alkaminen. Ryhmätilanne lähti kuitenkin ihan hyvin käyntiin alun vaikeuksien jälkeen. Osallistujia oli kymmenen, kaksi tyttöä ja kahdeksan poikaa.

Aloitimme ryhmätilanteen Uniikin laululla, joka rauhoitti jo valmiiksi levotonta ryhmää. Laulu johdatteli aiheeseen hyvin ja nuoret jaksoivat kuunnella sen loppuun asti. Yksi nuori alkoi laulaa mukana, mutta koska se ei häirinnyt muita, emme sitä kieltäneet. Esitimme nuorille kysymyksiä laulusta, ja he tiesivät hyvin, mistä siinä kerrottiin. Tästä pääsimme hyvin toiseen harjoitukseen, jossa mietimme yhdessä kaverisuhteeseen kuuluvia asioita. Pyysimme yhtä nuorista kirjaamaan niitä paperille, koska olimme huomanneet hänen piirtelevän laulun aikana ja halusimme hänet osaksi ryhmää. Nuori otti tehtävän mielellään vastaan. Suurin osa nuorista oli innolla mukana miettimässä kymmentä tärkeintä kaverisuhteeseen kuuluvaa asiaa. Poikkeuksena oli kaksi nuorta, jotka olivat jo alusta asti kyseenalaisella mielellä ryhmätilannetta kohtaan.

Kymmenen tärkeintä asiaa löytyivät huomattavasti helpommin ja nopeammin, kuin olimme ajatelleet eikä tukisanalistaamme tarvittu ollenkaan. Ainoastaan ohjasimme nuoria pysymään oikealla raiteella ajatuksen lähdettyä harhailemaan vähemmän merkityksellisiin asioihin. Jotkut nuoret kertoivat monia asioita ja toiset taas tarvitsivat kannustamista, jolloin rohkaisimme heitä esittämällä kysymyksiä. Nuoret olivat keskittyneesti mukana ja huomasimme, että he oikeasti pohtivat asioita. Kaverisuhteen kymmenen tärkeintä asiaa Viikari-kodin nuorten mielestä olivat luottamus, kunnioitus, kuunteleminen, auttaminen, välittäminen, uskollisuus, rehellisyys, huumorintaju, läsnäolo ja tukeminen. Kehuimme nuoria tuotoksesta, jonka he saivat aikaan ja teimme selväksi, että olemme ylpeitä heidän yhteistyöstään ja motivaatiostaan. Julisteesta tuli hieno ja lupasimme laittaa sen Viikari-kodin olohuoneen seinälle.

Kun nuoret saivat olla äänessä miettiessään kymmentä tärkeintä kaverisuhteeseen kuuluvaa asiaa, oli haastavaa saada heidät kuuntelemaan seuraavaa tehtävänantoa. Kerroimme, että seuraavaksi tarkoituksena on tehdä rap-aiheinen laulu, tarina, runo, sarjakuva tai esitys. Tämän jälkeen pyysimme heitä jakautumaan kolmeen ryhmään, koska nuoria oli oletettua vähemmän. Kolme poikaa sopi ryhmänsä heti, kun kuulivat tehtävänannon. Se kertoi heidän keskinäisestä suhteestaan. Muiden nuorten ryhmäytyminen ei sujunutkaan yhtä luontevasti, vaan heitä piti tukea ja kannustaa ryhmien syntyisessä. Yhden neljän hengen ryhmän yhteistyö ei toiminut, joten jaoimme heidät pareiksi. Kun ryhmät olivat kunnossa, arvottiin aiheet. Aiheiden arvonnin jälkeen nuoret saivat työskennellä 20 minuuttia, minkä jälkeen tuotokset esitettiin. Vaikka kaikki eivät aluksi halunneet lukea esityksiään ääneen, niin kaikki esitykset saivat kuitenkin aplodit. Nuoret selvästi nauttivat tehtävästä, jossa he saivat käyttää luovuuttaan. Oli hienoa huomata, että kaikki tekivät omasta aiheestaan, vaikkei tuotos välttämättä ollut kovin pitkä. Pieniltä tunteidenpurkauksilta ei myöskään vältytty, sillä jotkut nuoret ottivat tehtävän yllättävänkin tosissaan.

Myös kriisihoidossa olleelle nuorelle annettiin mahdollisuus osallistua tähän harjoitukseen, vaikka hän olikin eri tilassa. Hän sai valita aiheen neljästä eri vaihtoehdosta, mutta muuten tehtävänanto oli sama. Nuori ei kuitenkaan jaksanut tarttua tehtävään ja jätti sen tekemättä. Meistä oli kuitenkin tärkeää tarjota hänelle mahdollisuus osallistua, jotta hän ei jäisi aivan ulkopuoliseksi ryhmätilanteesta. Myös Viikari-kodin henkilökunta piti ajatusta tärkeänä nuoren kannalta.

Esiintymisten jälkeen oli helppo jatkaa viimeiseen harjoitukseen eli tunnekorttien esittämiseen. Selitimme harjoituksen kulun ja yksi vapaaehtoinen aloitti harjoituksen valitsemalla kortin pakasta. Muut saivat arvuutella kyseistä tunnetilaa. Se nuori, joka arvasi tunnetilan oikein, sai esiintyä seuraavaksi. Tästä lähti hyvä ja intoa täynnä oleva kierre käyntiin, josta lopulta tuli kunnan kilpailu. Huomattamme tehtävän saaman hurjan mielenkiinnon määrän, päätimmekin alkaa kesken harjoituksen jakaa arvauksista pisteitä. Viimeisestä arvauksesta luvattiin kolme pistettä, joka tuli nuoren ehdotuksena. Voittajalle lupasimme miettiä palkinnon, jonka hän saisi jälkikäteen. Se vielä entisestään lisäsi innokkuutta tunnetilojen arvailuun. Oli hienoa huomata, että nuoret jopa kilpailivat esiintymis-

vuoroistaan ja arvailivat toinen toistaan innokkaammin oikeita vastauksia. Harjoitus sai aikaan riemukasta yhdessä oloa, josta ei naurua puuttunut. Kaikki nauttivat tilanteesta niin paljon, että lisäsimme korttien määrää. Kaiken kaikkiaan nuoret nauttivat esiintymisestä ja arvailusta ja sekä nuorten että meidän mielestä tämä harjoitus oli oiva yhteishengen kasvattaja.

Palautteen pyytämisessä pysyimme alkuperäisessä suunnitelmassa. Suullista palautetta pyysimme siksi, että saisimme nuorilta kattavimman mielipiteen ryhmätilanteen onnistumisesta ja sisällöstä. Tarkoituksena oli, että kaikki sanoisivat jotain ja se toteutuikin. Nuoret eivät olisi enää jaksaneet kirjoittaa paperille kommentteja, koska ryhmätilanne oli kestänyt jo 1,5 tuntia ja oli vaatinut heiltä keskittymistä ja luovuutta. Palautteena nuoret antoivat seuraavia kommentteja: hauskaa, aika meni hyvin, kivaa tekemistä, parasta oli tehdä sanoituksia ja kisassa oli jännitystä, koska viimeisestä arvauksesta sai kolme pistettä, hyvää ajanvietettä ja hiljainen tunti jäi pois, oli kivempaa kuin viime kerralla, koska oli enemmän toiminnallisempaa tekemistä, ja viimeisenä kommenttina kuului, ”tosi liikuttavaa”.

5.2.3 Arvioiva yhteenveto

Omasta toiminnastamme voimme sanoa, että ryhmätilanteen ohjaaminen tuntui varmemmalta, koska takana oli jo yksi ryhmätilanne ja olimme harjoittelun aikana tutustuneet nuoriin entistä enemmän. Tällöin saimme nauttia tästä ryhmätilanteesta hieman enemmän. Tämä toinen ryhmätilanne erosi ensimmäisestä siinä mielessä, että tämä oli kokonaisuudessaan toiminnallisempi ja tietyllä tapaa vapaamuotoisempi, koska nuoret saivat toteuttaa itseään ja tehdä yhteistyötä toistensa kanssa. Käsitteliämme aiheemme sosiaalisia suhteita ja vuorovaikutusta.

Nuorten kannustaminen ja myönteisen palautteen antaminen ovat parhaita keinoja lisätä ryhmän turvallisuutta. Palautteen vastaanottaminen lisää sisäistä turvallisuutta ja olo paranee, jolloin on helpompi olla luottavaisessa suhteessa

ryhmän muihin jäseniin. Kun luottamus lisääntyy, kasvaa myös ryhmän turvallisuus. (Aalto 2000, 65, 71–72.) Ohjaustyylimme oli kokonaisvaltaisesti kannustavaa ja motivoivaa, mitä kohderyhmän nuoret tarvitsivatkin. Lisäksi oli tärkeää osata havainnoida nuorten innostusta sekä tukea sen jatkumista. Saumaton ohjauksemme toimi hyvin muun muassa tunnekorttiharjoituksessa, ja keskinäisen elekielemme avulla saimme kasvatettua ryhmän positiivisuusastetta äärimmilleen.

Koko ryhmätilanteen onnistumisesta jäi todella hyvä mieli, koska kaikki harjoitukset otettiin hyvin vastaan ja ne herättivät nuorissa mielenkiintoa ja innostusta. Tämä taas lisäsi meidän varmuuttamme omasta onnistumisesta ryhmätilanteen ohjaajina. Toiveemme siitä, että nuoret tulisivat seuraaviin ryhmätilanteisiin avoimin mielin, toteutui ainakin tässä ryhmätilanteessa. Mieltämme askarruttiin, mitä keksimme seuraavaan ryhmätilanteeseen, koska halusimme edelleen säilyttää nuorten mielenkiinnon ja innostuksen osallistua tuleviin ryhmätilanteisiin.

5.3 Seurustelu osana nuoruutta

Kolmannen ryhmätilanteen aiheena oli seksuaalisuus. Käsittelimme nuorten kanssa seurusteluun kuuluvia tärkeimpiä asioita ja tunteita sekä seksuaalisen kanssakäymisen mahdollisia riskitekijöitä. Seksuaalisuudesta ja seksistä puhuminen nuorten kanssa on aina haastavaa, joten kävimme aihetta läpi erilaisia ja monipuolisia toiminnallisia harjoituksia käyttäen. Lisäksi pidimme tärkeänä, että ryhmätilanne ei tuntuisi seksuaaliterveysluennolta.

Mielestämme ryhmätilanteessa oli tärkeää painottaa nuorille itsensä ja toisten arvostamista ja kunnioittamista sekä itsestään huolta pitämistä. Muistutimme heitä siitä, että aina ei voi sinisilmäisesti uskoa toisen puheisiin, sillä ulkokuori voi monesti pettää. Seurusteluun liittyen käsittelimme sitä, millainen on tasavertainen kumppani ja millaisia ominaisuuksia hyvään parisuhteeseen kuuluu. Täs-

säkin ryhmätilanteessa nuoret saivat itse pohtia ja tuottaa, jolloin vaikutus nuorten ajatusmaailmaan oli varmasti tehokkaampi.

5.3.1 Suunnitelma

Aloituksena tälle ryhmätilanteelle oli hiphop-laulaja Elastisen kappale Jarruta (ks. liite 3). Laulu kertoo tytöstä, joka väärin keinoin yrittää hakea kunnioitusta ja hyväksyntää. Vaikka laulun sanat kohdistuvat enemmänkin tytöille, niin laulun sanoja läpi käydessämme huomioimme myös pojat, jotta ryhmällä ei olisi tunne, että laulun tarkoituksena oli vain moralisoida tyttöjä. Laulun avulla kävimme läpi muun muassa itsensä ja toisten arvostamista ja kunnioittamista, painostuksen alaisena olemista ja toimimista sekä itsestään huolta pitämistä. Laulun inspiroimana kerroimme nuorille myös omakohtaisen tarinan tytöstä, joka eksyi väärään porukkaan. Tarkoituksena oli muistuttaa nuoria siitä, kuinka ulkokuori monesti pettää eikä toisen puheisiin voi uskoa sinisilmäisesti. Itsestään on pidettävä huolta, sillä teoilla on pahojakin seurauksia, jotka voivat jättää elämän pituiset arvet.

Ryhmätilanteen aloitus oli melko karu ja negatiivissävytteinen, mutta tarkoituksena olikin herätellä nuoria siihen, että ryhmätilanteen aihe oli erittäin tärkeä, koska puhuttiin heistä itsestään ja heidän hyvinvoinnistaan. Tämän jälkeen siirryimme seurustelun hyviin ja tärkeisiin asioihin sekä tunteisiin, joita tasavertainen kumppani toisessa herättää. Hei beibi, mä oon tulta -kirjasta (Brandt, Korteniemi-Poikela, Cacciatore & Huovinen 2004, 239–241.) luettiin erään nuoren kirjoittama tarina siitä, kuinka ystävyys muuttui rakkaudeksi. Tarinassa kerrotaan nuoren omilla sanoilla, mitä kuuluu seurusteluun ja rakkauteen sekä milaista seksin kuuluu olla kahden ihmisen välillä. Halusimme lukea tarinan, koska se kyseenalaistaa nuorten ajatuksia toimivasta ja hyvästä parisuhteesta, jota seuraavassa harjoituksessa käsitelimme.

Seuraavana harjoituksena oli ”parisuhteen kymmenen tärkeintä asiaa”, jossa nuoret itsenäisesti kirjoittivat kahdelle eri lapulle asian, jonka ajattelivat kuulu-

van hyvään parisuhteeseen. Lappuihin ei laitettu nimiä ja ne kerättiin yhteen isoon rasiaan tietämättä, kuka oli kirjoittanut mitäkään. Tarkoituksena oli, että jokainen nuori sai kirjoittaa juuri sen, mitä ajatteli, eikä hänen tarvinnut miettiä muiden reaktioita, jotka olisivat saattaneet vaikuttaa lappujen sisältöön. Tämän jälkeen nostimme lappuja yksi kerrallaan ja keskustelimme nuorten kanssa, kuuluiko lapun sana parisuhteen kymmenen tärkeimmän asian joukkoon. Mikäli valtaosa nuorista hyväksyi sanan, se kirjoitettiin isolle paperille. Tarkoituksena oli siis tehdä samanlainen juliste parisuhteen kymmenestä tärkeimmästä asiasta, kuin teimme yhdessä nuorten kanssa kaverisuhteestakin. Halusimme, että nuoret pohtivat asioita ensin itsenäisesti, jotta näimme millainen käsitys heillä oli parisuhteesta. Tällöin näytimme, että emme automaattisesti olettaneet tietävämme, mitä nuoret ajattelivat. Heidän mielipiteensä kuultuamme oli meidän helpompi alkaa kyseenalaistaa ja laittaa nuoria pohtimaan, haluaisivatko esimerkiksi itse olla suhteessa, jossa olisi lapussa esille tullut asia. Kuten olemme aikaisemminkin todenneet, emme halunneet vain kertoa nuorille valmiita toimintamalleja ja niin sanottuja oikeita vastauksia, vaan halusimme heidän tekevän itse työtä pohtiessaan ajatuksiaan ja arvojaan. Tällöin ryhmätilanteillamme oli varmasti tehokkaampi vaikutus nuorten ajatusmaailmaan.

Kun juliste oli valmis, luimme nuorille vielä nuorten seksuaaliset oikeudet. Kerroimme oikeuksista mahdollisen tietämättömyyden vuoksi sekä koska se liittyi aiheeseemme erittäin hyvin ja oli toimiva jatko edelliselle harjoitukselle. Halusimme myös kertoa nuorille, että heidän on tärkeää tietää omat oikeutensa ja että oikeuksista on lailla määrätty. Puhuimme nuorten kanssa myös seksuaalisesta hyväksikäytöstä lain näkökulmasta. Kerroimme ikärajaista ja sen rikkomisen seurauksista.

Viimeisenä harjoituksena oli tietokilpailu. Halusimme järjestää tietokilpailun muun muassa siksi, että jo viime kerralla olimme huomanneet nuorten kiinnostuksen harjoitukseen olevan parempi, mikäli siihen liittyi pientä kilpailua. Myös nuoret olivat antaneet positiivista palautetta kilpailemisesta. Halusimme siis näyttää nuorille, että heidän mielipiteitään ja toiveitaan kuunneltiin. Pidimme tietokilpailun myös siksi, että muun muassa sukupuolitauteja käsitellessämme ryhmätilanne ei tuntuisi seksuaaliterveysluennoilta, vaan toimimme tärkeitä fakta-

tietoja tiedoksi nuorille toiminnallisuuden kautta. Tietokilpailussa nuoret saivat jakautua mieleisiinsä kolmen hengen ryhmiin. Nuorille kerrottiin heti ryhmien muodostumisen jälkeen, että voittajajoukkuetta odotti palkinto. Tietokilpailun kysymyksissä olimme keskittyneet käsittelemään ehkäisyä sekä sukupuolitauteja, koska näitä tärkeitä asioita emme vielä olleet ryhmätilanteemme aikana käsitelleet. Tietokilpailun loputtua keräsimme vastauspaperit nuorilta, minkä jälkeen tarkistimme yhdessä nuorten kanssa heidän vastauksiaan. Tämä tarkoittaa sitä, että jokaisen kysymyksen kohdalla kerroimme oikean vastauksen lisäksi faktatietoa asiasta. Näin harjoitukseen yhdistyi myös teoriaa. Mikäli kävisi niin, että tuloksena olisi tasapeli, esittäisimme vielä yhden bonuskysymyksen.

Koska nuoret olivat jo valmiiksi ryhmissä, emme nähneet tarvetta jakaa heitä yksitellen vaan keräsimme palautetta jokaiselta ryhmältä suullisesti. Kirjasimme nuorten mielipiteet ylös. Viime ryhmätilanteessakin tämä palautteen anto toimi hyvin, joten päätimme jatkaa samalla linjalla.

5.3.2 Toteutus

Tällä kertaa ryhmätilanne alkoi hiljaisen tunnin puolessa välissä. Olimme ajatelleet sen olevan parempi aika aloittamiselle, koska nuoret olisivat rauhoittuneet koulupäivän jälkeen. Näin ei kuitenkaan käynyt. Edellisen ja tämän ryhmätilanteen välillä oli tapahtunut paljon ryhmätilanteeseen vaikuttavia asioita. Kaksi päivää ennen ryhmätilannetta kaksi nuorta oli poistunut luvatta laitoksesta eivätkä olleet palanneet ennen ryhmätilanteen alkua. Tämä loi levottomuutta koko taloon ja ohjaajatkin olivat tavallista kiireisempiä, minkä nuoret varmasti aistivat. Viikari-kotiin oli tullut edellisellä viikolla uusi nuori, ja hän osallistui ensimmäisen kerran ylipäänsä yhdessä muiden nuorten kanssa ryhmätilanteeseemme. Myös yksi vanha nuori osallistui ensimmäistä kertaa joukkoomme. Monet nuoret olivat päivällä harrastuksissaan ja palasivat vasta hetkeä ennen ryhmätilanteen alkua. Nuoret olivat harrastusten jälkeen väsyneitä ja keskittymiskykyä oli vaikea löytää. Lisäksi muutamalla nuorella, joilla on muutenkin kyky vaikuttaa koko ryh-

män ilmapiiriin, oli koulupäivä mennyt heikosti, ja se vain lisäsi negatiivista asennetta ryhmätilannetta kohtaan.

Vaikka häiritseviä tekijöitä olikin useita, lähdimme silti hyvällä ja innostuneella mielellä toteuttamaan kolmatta ryhmätilannettamme. Nuoria oli paikalla tällä kertaa kymmenen, kolme tyttöä ja seitsemän poikaa. Kun kaikki nuoret oli saatu koolle, laitoimme tuttuun tapaan laulun soimaan. Nuoret kommentoivat naureskellen, että olivat jo arvanneet, että aloitamme taas laululla. Tällä kertaa laulusta todella pidettiin ja nuoret olivat innostuneita. Laulun loputtua kerroimme, mitä ajatuksia ja tunteita se oli meissä herättänyt, ja nuoret arvostivat kertomaamme. Laulusta käytiin suunnitelman mukaisesti sen sanomaa ja eri kohtia läpi. Lauluun liittyen halusimme kertoa nuorille osaksi todenmukaisen tarinan, jossa ideana oli väärään seuraan ajautuminen tietämättään. Tarina vakavoitti nuoret, ja he kuuntelivat sitä keskittynein ja vakavin ilmein sanaakaan sanomatta. Nuoret näyttivät siltä, että tarina kosketti heitä. Tämän jälkeen jatkoimme vielä laulun sanoman läpikäyntiä. Ryhmätilanne keskeytyi pahasti, kun yksi nuori palasi omaohjaaja-ajaltaan. Nuori oli äänekkäs ja levoton, mikä rikkoi paikalla olleiden nuorten keskittyneisyyttä. Jatkoimme tilannetta kaikesta huolimatta.

Nuorille suunnatusta kirjasta luimme erään Antin tarinan: Sä oot maailman kaudnein. Osa nuorista kuunteli tai ainakin olisi halunnut kuunnella tarinaa keskittyneesti, mutta jouduimme jatkuvasti ojentamaan ja rauhoittamaan muutamaa nuorta. Tämä häiritsi koko ajan ryhmätilanteen etenemistä. Muut nuoret näyttivät siltä, että he todella miettivät sitä, millaista parisuhteen kuuluisi olla. Tämän jälkeen nuoria pyydettiin kirjoittamaan erillisille lapuille kaksi heidän mielestään tärkeää parisuhteeseen kuuluvaa asiaa. Sen jälkeen ne kerättiin rasiaan. Yritimme saada myöhässä tullutta nuorta rauhoittumaan, joten pyysimme häntä, kuten viime kerrallakin, kirjaamaan parisuhteen kymmentä tärkeintä asiaa A3-paperille. Lapuissa olleet asiat käytiin yhdessä yksitellen läpi ja jokaisen asian kohdalla päätettiin, että kuuluuko se kymmenen tärkeimmän asian joukkoon. Tämä harjoitus meni mielestämme siltä osin todella kivasti, että nuoret olivat saaneet lappuihinsa tärkeitä asioita. Kerroimmekin, että olemme heistä ylpeitä. Parisuhteen kymmeneksi tärkeimmäksi asiaksi nuoret kokosivat seuraavat asiat: seksi, luottamus, rehellisyys, rakkaus, kumppani, respect, jutteleminen, hel-

lyys, yhdessäolo sekä suoraan puhuminen. Kerroimme nuorille, että aikaansaannos kehystetään samalla tavalla kuin kaverisuhteen kymmenen tärkeintä asiaa ja ne laitetaan Viikari-kodin seinälle.

Seuraavaksi luettiin nuorten seksuaaliset oikeudet, minkä aikana levottomuuden taso nousi edelleen myöhässä tulleen nuoren vuoksi. Hän häiritsi muita naurattaen ja pelleillen eikä oikeuksia pystynyt kukaan kunnolla kuuntelemaan. Tämä nuori jouduttiin poistamaan tilasta. Tämän jälkeen jatkettiin kertomalla nuorille seksuaalisesta hyväksikäytöstä lain kautta. Nuoret kommentoivat varsinkin rangaistuksen lyhyttä. Painotimme, että teko on rangaistava ja vakava ja sitä tuleekin miettiä.

Viimeisenä harjoituksena oli tietokilpailu, jossa aiheina olivat ehkäisy ja sukupuolitaudit. Ryhmien muodostaminen kävi joiltakin hyvinkin helposti, mutta kaksi nuorta eivät kuuluneet mihinkään ryhmään. Loppujen lopuksi ryhmiä tuli kaksi, joissa toisessa oli neljä ja toisessa kaksi jäsentä. Neljä nuorta ei osallistunut ollenkaan. Tietokilpailu aloitettiin todella levottomassa ja meluisassa ympäristössä, mutta sisukkaalla asenteella ja tarmokkaalla otteella tietokilpailu kuitenkin saatiin päätökseen. Sen aikana uusi nuori poistettiin kahden muun nuoren aloitteesta, koska eivät jaksaneet nuoren pelleilyä. Kun toinen meistä tarkasti nuorten vastauksia, toinen keräsi nuorilta palautetta ryhmätilanteen onnistumisesta. Tämän jälkeen kaksi nuorta lähti omin luvuin pois eivätkä siis kuulleet lopputulosta ja oikeita vastauksia sekä niiden selityksiä. Voittajajoukkueen julkistamisen jälkeen jaoimme heille suklaalevyt ja kysyimme vielä suullisesti ryhmätilanteen onnistumisesta. Kehuimme jäljellä olevaa kuutta nuorta osallistumisesta ja yritteliäisyydestä.

Suunnitelman mukaan piti kerätä pelkkää suullista palautetta, mutta ryhmän levottomuuden vuoksi palautetta oli pyydettävä kirjallisesti. Lapuissa luki seuraavanlaisia asioita: ihan jees, normaalia skeidaa, mistä on muulloinkin puhuttu, paljon hyvää tietoa, ihan kivaa, aivan loistavaa, oli mielenkiintoista ja hyvää kertausta sekä hei jes, kerrankin asiaa, oli hyvää tietoa ja yksi asia, josta puhuttiin kosketti, mutta joo, kiitos, olen pahoillani muiden käytöksestä ja odotan innolla seuraavaa keskustelua.

5.3.3 Arvioiva yhteenveto

Omat tuntemuksemme kolmannen ryhmätilanteen jälkeen ovat vaihtelevat. Tämä ryhmätilanne oli eniten voimia vievä ja hermojamme koetellut läpi ryhmätilanteen vallinneen rauhattomuuden vuoksi. Yritimme kaikin voimin saada ilmapiiriä rauhallisemmaksi ja mukavammaksi, mutta se ei tällä kerralla tuottanut toivottua tulosta. Tämänkertaisen aiheen vuoksi nuorten kanssa tasavertaisina oleminen hauskan yhdessäolon merkeissä ei voinut olla mahdollista, koska meiltä vaadittiin asiantuntevampaa ja jämäkämpää otetta läpi ryhmätilanteen. Emme voineet helpottaa ryhmätilanteen kulkua otetta löysäämällä, jolla tarkoitamme sitä, että meillä ei ollut mahdollisuutta luoda rentoa ilmapiiriä ryhmään, koska tilanne ei sitä sallinut. Liian monet häiritsevät tekijät loivat myös meidän ohjaukseemme ja olotilaamme ylimääräistä kireyttä. Nuoret varmasti myös aistivat meistä, että olimme erilaisia kuin edellisillä kerroilla. Sekin saattoi osaltaan vaikuttaa ryhmähenkeen.

Minäkäsityksen keskeinen alue on seksuaali-identiteetti (Nurmiranta ym. 2009, 79). Seksuaali-identiteetti muotoutuu vähitellen ja ylipäänsä seksi aiheena kiinnostaa nuoria paljon. Nuori voi kokeilla erilaisia seksuaalisia rooleja joko mielikuvissaan tai rakastumalla ja seurustelu vastakkaisen sukupuolen kanssa vahvistaa käsitystä itsestä. Nuoren kehitys on ylipäänsä kesken ja minäkuvan muotoutumisessa saattaa olla rakoilua. Erilaiset seksuaaliset kokeilut sekä seksuaalinen yliaktiivisuus tai välinpitämättömyys omasta itsestään ovat seurausta selkiintymättömästä seksuaalisuuden mielikuvasta (Niemi 2004, 151–152). Näiden asioiden vuoksi sekä omien havaintojemme perusteella halusimme kertoa nuorille muun muassa seksuaalisista oikeuksista. Painotimme ryhmätilanteen sisällössä ylipäänsä terveitä parisuhteen peruspilareita sekä oman itsensä ja toisen kunnioittamista.

Olemme tyytyväisiä omaan suoritukseemme ja ohjaukseemme sekä siihen, ettei mieleemme tullut kertaakaan päästää itseämme vähällä, saati luovuttaa. Ryhmätilanne saatiin häiriötekijöistä huolimatta ohjattua hyvin, ja olemme siitä enemmän kuin tyytyväisiä. Meille jäi positiivinen mieli siitä, että nuoret, jotka ovat jokaisella ryhmäkerralla jaksaneet osallistua hyvällä intensiteetillä, kuunte-

livat nytkin ja olivat vastaanottavaisia. Meille jäi sellainen olo, että ryhmätilanne ei ollut turha ja että nuoret saivat siitä sekä uutta tietoa että vanhan kertausta. Hyvällä mielellä aloimme suunnitella viimeistä ryhmätilannetta.

5.4 Arvaamattomat päihteet

Nuoruus on kokeilujen ja etsintöjen aikaa. Omia rajoja halutaan kokeilla ja kavereihin on tärkeää tehdä vaikutus. Päihteet ovat varsin kiinnostava ja ajankohtainen aihe käsiteltäväksi nuorten kanssa. Aihe on helposti nuoria provosoiva, joten valitsimme erilaisia tapoja aiheen käsittelyyn. Tapamme käsitellä tätä aihetta olikin oltava nuorten tietoja sekä ajatuksia kyseenalaistava.

Vaikka aihe onkin suurimmaksi osaksi kuin härälle punainen viitta, päätimme silti lähestyä aihetta monesta eri näkökulmasta. Pääpaino päihteiden käsittelyssä oli niiden haitoissa ja riskeissä. Käsitelimme myös vaihtoehtoista elämää ilman päihteitä, jolloin nuoret saivat miettiä tapoja viettää päihteetöntä vapaa-aikaa. Oli tärkeää, että myös tässä viimeisessä ryhmätilanteessa nuoret saivat tehdä ja tuottaa, jotta mielenkiinto aihetta kohtaan säilyisi.

5.4.1 Suunnitelma

Tämän ryhmätilanteen aloitimme tarinalla, jolla halusimme johdattaa nuoret aiheeseen. Tarinan oli kirjoittanut huostaanotettu nuori, joka kertoo oman päihteisiin liittyvän selviytymistarinansa apua.info:n internetsivustolla. Tarinan jälkeen kuuntelimme nuorten kanssa hiphop-laulaja Elastisen kappaleen Hetkessä (ks. liite 4). Laulu kertoo päihteistä ja elämän arvaamattomuudesta.

*”Ei sitä osaa pelkää, tässä elämässä
Hetkessä kaikki voi muuttuu
Ei sitä osaa varoo, vahvalla pohjallakin
Hetkessä kaikki voi kaatuu.”*
(Elastinen 2007.)

Aloitimme ryhmätilanteen poikkeuksellisesti tarinalla, koska tarina loi pohjaa laulun sanomalle, jolloin syntyi hyvä kokonaisuus aiheesta ja ryhmätilanteen jatkoa ajatellen. Tarina ja laulu loivat yhdessä haikean ja koskettavan tunnelman, jolla toivoimme olevan nuoriin hetkeen pysäyttävä vaikutus. Ryhmätilanteen aihe oli, kuten seksuaalisuuskin, nuoria helposti provosoiva, joten pysäyttävä aloitus toi paremman lopputuloksen. Laulun toisessa säkeistössä kerrotaan nuoren tytön hienosta elämästä ja yhtäkkisestä kuolemasta. Tästä oli luontevaa siirtyä miettimään päihteiden haittoja ja riskejä, koska laulu oli päättynyt niinkin vakavan asian kuin kuoleman kohtaamiseen.

Seuraavassa harjoituksessa tarkoituksena oli pienryhmissä miettiä eri päihteiden haittoja ja riskejä. Päihteiksi olimme valinneet lääkkeet, alkoholin, imppaamisen sekä heroinin ja opiaatit. Valitsimme nämä kohderyhmän nuorille ajankohtaiset päihteet yhteistyössä Viikari-kodin kanssa. Nuoret jaettiin neljään ryhmään ja heille annettiin paperi, jossa aihe luki valmiina. Hetken aikaa riskejä ja haittoja mietittyään keräsimme nuorilta vastaukset. Tämän jälkeen kävimme kaikki aiheet läpi lukemalla ensin nuorten omat vastaukset ja täydensimme niitä keräämällämme faktatiedolla. Faktatietona kerroimme muun muassa tuoreimpia huumausainetilastoja sekä tietoa päihteidenkäytön riskitilanteista. (Juha Joutsenlahti, henkilökohtainen tiedonanto 21.11.2009; Piia Salmi-Ibishi, henkilökohtainen tiedonanto 18.11.2009 & Päihdelinkki.) Täydentämällä nuorten omia vastauksia saimme luontevasti kerrottua nuorille tärkeää tietoa päihteistä sekä niiden vaaroista. Toiseksi, koska nuoret olivat itse saaneet työstään vastauksiaan, heillä olisi mahdollisesti suurempi motivaatio kuunnella vastauksiensa oikeellisuutta ja näin ottaisivat paremmin vastaan antamaamme lisätietoa.

Seuraava harjoitus toteutettiin pareittain, ja tässä nuoret saivat itse tuottaa tekstiä. Saimme idean tähän harjoitukseen kirjasta Esiripusta arvoihin, toiminnalli-

nen draamakasvatuskirja. (Sinivuori & Sinivuori 2007, 180.) Aluksi luimme apua.info:n selviytymistarinoita-internetsivustolta tarinan päihteitä käyttävästä tytöstä, jonka hän oli itse sivustolle kirjoittanut. Tyttö oli käyttänyt päihteitä 12-vuotiaasta asti, ja hän oli kokeillut useita toinen toistaan vahingollisempia päihteitä. Tytön äiti laittoi hänet nuorisokotiin, koska ei selvinnyt tytön kasvatuksesta. Tyttö oli kokenut monia vastoinkäymisiä ja epäonnistumisia ja oli siksi ajautunut huonoille teille. Tarkoituksena oli nimettömänä kirjoittaa tytölle kannustava kirje antamiemme apukysymysten pohjalta. Apukysymykset olivat: miksi tytön kannattaisi lopettaa päihteiden käyttö, mitä hän menettää, jos hän jatkaa, mitä hyötyä lopettamisesta olisi sekä millaisia vaihtoehtoja tai tapoja antaisitte tytölle viettää päihteetöntä vapaa-aikaa. Lisäksi olimme valinneet neljä eri näkökulmaa, jotka kerroimme nuorille ennen näkökulmien jakamista. Näkökulmat, joista ryhmät tarkastelivat tytön elämää, olivat tuntematon henkilö tytölle, tytön sukulainen, tytön kaveri sekä tytön perheenjäsen. Tarkoitus oli saada eri näkökulmilla aikaan erilaisia kirjeitä, joiden kautta tulisi esiin erilaisia asenteita tytön ja kirjoittajan välisen sosiaalisen suhteen mukaan.

Kirjeen kirjoittamistehtävässä nuoret saivat pohtia ja miettiä, mitä he kyseisessä tilanteessa tekisivät. Vastaus kohdistui kirjeen tytölle, mutta kertoi samalla meille, millaisia ajatuksia nuorilla itsellään oli ja miten he mahdollisesti itse toimisivat samankaltaisessa tilanteessa. Harjoitus keskittyi positiiviseen ajatteluun ja vaikeuksista selviytymiseen. Nuoret joutuivat pohtimaan apukysymysten kautta vaihtoehtoista elämää ilman päihteitä. Edellisten ryhmätilanteiden kautta olimme huomanneet, että tälle kohderyhmälle sopivat hyvin harjoitukset, joissa nuoret itse saivat tehdä ja tuottaa. Siksi tässäkin harjoituksessa oli ajateltu oppimisen ja ajatustyön tapahtuvan tekemisen kautta. Tarkoitus oli lukea kaikkien pariin tekemät kirjeet koko ryhmälle ja kommentoida niitä tarpeen mukaan. Itse emme halunneet antaa nuorille valmista mallia, sillä tehtävään ei ollut yhtä oikeaa vastausta. Keskustelimme kirjeistä nuorten tuoman tiedon kautta sitä kyseenalaistamalla, ei valmiita toimintamalleja antamalla.

Syy siihen, miksi suunnittelimme olevan vain kaksi harjoitusta, oli se, että nuo harjoitukset olivat melko vaativia ja aikaa vieviä. Sekä tärkeänä lisänä oli se, että halusimme saada nuorilta kattavan palautteen niin tästä kerrasta kuin eri-

tyisesti ryhmätilanteista kokonaisuudessaan. Tarkoituksenamme oli kerätä ensin palautetta ryhmätilanteesta päihteet. Olimme ajatelleet tällä kertaa käyttää palautteen annon apuna erilaisia postikortteja, joista jokainen valitsisi yhden sen mukaan, mikä tunnelma hänelle tästä kerrasta jäi. Lisäksi tarkensimme palautteen antoa suullisilla lisäkysymyksillä sekä keskustelemalla nuorten kanssa. Ennen varsinaista palautetta kaikista neljästä ryhmätilanteesta olimme ajatelleet katsoa nuorten kanssa rentouttavan ja mieltä virkistävän Marko Kämäräisen stand up -komiikka esityksen. Toivoimme sen rentouttavan nuoria ryhmätilanteen jälkeen, jotta he pystyisivät paremmin keskittymään antaessaan meille palautetta ryhmätilanteista kokonaisuudessaan. Palautetta keräsimme suullisesti ringissä istuen ja nuoret saivat kertoa vuorotellen mitä hyvää, huonoa ja hauskaa olivat ryhmätilanteissamme kokeneet. Mikäli suullinen palaute ei näyttänyt onnistuvan, saivat kaikki halukkaat kirjoittaa palautteen paperille. Toivoimme parasta, olihan tämä viimeinen ryhmätilanteemme.

5.4.2 Toteutus

Ennen viimeistä ryhmätilanteen alkua tunnelmamme olivat jännittyneet, kuten ensimmäisellä kerrallakin, ja haikeat. Jännittynyttä olotilaa loi tietoisuus siitä, että tämä on viimeinen mahdollisuutemme näyttää taitomme ja luoda onnistunut ryhmätilanne. Kunnianhimomme on kantanut meitä läpi kaikkien ryhmätilanteiden ja niissä olleiden vaikeuksien ja siksi halusimmekin, että vielä viimeinenkin ryhmätilanne saataisiin ohjattua loppuun asti hyvin tuloksin ja hyvillä mielin. Näin kävikin.

Ryhmätilanne alkoi tunnin myöhemmin kuin yleensä, koska osa nuorista tuli TET-harjoittelusta vasta viideltä. Koulussa olleet nuoret olivat ehtineet viettää hiljaisen tunnin neljästä viiteen. Ryhmätilanteeseen osallistui 11 nuorta, kolme tyttöä ja kahdeksan poikaa. Vaikka melkein kaikki nuoret olivat paikalla, harmitelimme silti, ettei aktiivisin nuori osallistunut. Lisäksi eräs toinenkin nuori lähti jo torstaina kotilomille. Tällä kerralla nuoret tulivat hyvin paikalle. Jälleen kerran oli kuitenkin havaittavissa heidän väsymyksensä, joka johtui varmasti pitkästä kou-

lupäivästä sekä TET-harjoitteluviikosta. Ennen kuin ryhmätilanne oli ehtinyt vielä alkaa, yksi nuori villitsi käytöksellään koko ryhmää sekä osoitti meille mieltään pitämällä kuulokkeita päässään. Nuoren tuntien päätimme olla puuttumatta kuulokkeisiin, koska tiesimme hänen provosoituvan siitä entisestään. Näimme tärkeämpänä huomioida muu ryhmä ja aloittaa ryhmätilanne kuin puuttua häiritsevän nuoren käytökseen. Hänen lisäksi kaksi muuta nuorta oli surullisin mielin.

Olohuoneeseen olimme kynttilöiden avulla luoneet tunnelmallisen ilmapiirin, jonka tarkoituksena oli rauhoittaa nuoria ja auttaa heitä keskittymään ensimmäiseen harjoitukseen. Hämärä valaistus toimi hyvin, koska häiriköinnistä huolimatta nuoret rauhoittuivat. Ensimmäisenä luimme tarinan päihteitä käyttävästä huostaanotetusta nuoresta, jonka nuoret kuuntelivat mietiskelevän näköisinä. Tarinalla oli varmasti mietityttävä vaikutus siksi, että tarina kertoi huostaanotetusta työstä ja nuoret saattoivat löytää yhtymäkohtia tytön elämästä. Jotkut nuoret itse asiassa kommentoivatkin, että ”täähän on ihan niinku mun elämästä”. Tarinan tarkoitus oli herättää nuoret aiheen vakavuuteen sekä johdattaa seuraavaksi kuultavaan lauluun. Viimeisen ryhmätilanteen lauluksi olimme valinneet Elastisen Hetkessä. Nuoret kuuntelivat laulua todella hyvin eikä kukaan häirinnyt tilannetta. Sanat olivat varmasti osuvat nuorten ilmeistä ja liikkumattomuudesta päätellen. Tarina ja laulu yhdessä loivat yhtenäisen, rauhallisen ja lämpöisen tunnelman sekä kynttilän valo toi osaltaan syvempää lisämerkitystä tilanteeseen.

Ennen kuin pystyimme aloittamaan seuraavan harjoituksen, edellä mainitun nuoren huonotuulisuus vaikutti merkittävästi muihin nuoriin luoden koko ryhmään levottomuutta. Tilanteen rauhoittaminen seuraavaa harjoitusta varten vei meiltä paljon voimia ja kiristi koko ryhmän ilmapiiriä. Ryhmien muodostuminen seuraavaa harjoitusta varten onnistui kuitenkin hyvin, ja tehtävänanto kerrottiin nuorille vasta, kun ryhmät olivat valmiina. Nuorten tehtävä oli ryhmissä kirjoittaa paperille kaikki haitat ja riskit, jotka he kyseisestä aiheesta tiesivät. Nuoret olivat keksineet asioita hyvin ja suurin osa vastauksista sisälsi todenmukaisia haittoja ja riskejä. Vastauksissa oli myös ihailevia kommentteja, joihin puutuimme niitä kyseenalaistamalla. Jokaista aihetta läpikäydessämme kerroimme nuorille ke-

räämäämme faktatietoa. Nuoret ottivat tiedon hyvin vastaan sitä välillä kommentoiden. He jaksoivat kuunnella huomattavasti paremmin kuin viime kerralla, koska käytimme käytännönläheisempää faktatietoa emmekä lukeneet lakia.

Riskien ja haittojen käsittelemisen jälkeen oli vuorossa seuraava päihteiden käytöstä kertova tarina. Ennen tarinan lukemista kerroimme, että nuoret kirjoittavat eri näkökulmista kirjeen tarinan tytölle. Saadaksemme nuoret keskittymään paremmin tarinan kuuntelemiseen, valonamme olivat vain kynttilät. Kaikki kuuntelivat tarinaa rauhallisesti ja mielteliäinä. Myös tehtävänanto kuunneltiin hyvin ja alku lähti toimimaan, mutta sitten eri aiheet alkoivat puhututtaa ja tekeminen häiriintyi. Muutamat nuoret halusivat vaihtaa eri näkökulmaan, jotta kirjoittaminen olisi heille helpompaa. Kaksi heistä ei halunnut osallistua tehtävään. Loput kirjoittivat kirjeitä pareittain. Sitä mukaa, kun kirjeet valmistuivat, luimme ne itse. Vain yksi kirje saatiin luvalla lukea koko ryhmälle. Se oli erittäin hyvä, johon joku nuori kommentoikin ”mistä se näitä oikein repii”. Toiset nuoret eivät halunneet kirjeitään luettavan.

Ennen palauteosioon siirtymistä kerroimme nuorille, että kun antaa kattavan palautteen sekä tästä ryhmätilanteesta että ryhmätilanteista kokonaisuudessaan, saa karkkipussin kiitokseksi. Päihdekerran palautetta keräsimme postikorttien avulla. Jokaisen piti valita kortti, joka vastasi heidän mielipidettään tästä kerrasta. Kortit valittuaan kävimme vuorotellen läpi jokaisen nuoren suullisen palautteen, jonka kirjasimme ylös. Esitimme tarvittaessa lisäkysymyksiä. Korttien käyttö toimi niin, että vaikka nuoret eivät oikein ymmärtäneet kortin valitsemisen ja ryhmätilanteen yhteyttä, se toi mukanaan erilaista hyvää. Jokainen jaksoi odottaa omaa vuoroaan ja ne, jotka eivät aikaisemmilla kerroilla olleet uskaltaneet suullisesti antaa palautetta, uskalsivat antaa sitä nyt. Ryhmätilanteilla on ollut positiivista vaikutusta nuorten välisiin vuorovaikutussuhteisiin. Vuorovaikutus toimi parhaiten koko ryhmän kesken tässä palautteen annossa ja lisäkysymyksiimme vastattiin hyvin. Päihdekerran palaute oli muilta nuorilta suurimmaksi osaksi positiivista, paitsi jo alusta asti huonolla tuulella olleelta nuorelta. Tämä nuori lähtikin kesken palautteen annon pois pyytäen toisen nuoren mukaansa. Tällä ei onneksi ollut muihin nuoriin vaikutusta. Nuoret antoivat seuraavanlaista palautetta: oli tosi kivaa, sai paljon hyödyllistä tietoa, mukava kerta,

koska oli kynttilöitä, ihan ok ja oli kaikkee hyödyllistä tietoa, sai vietettyä hyvin aikaa, oli hauskaa, siisti kerta, sai lisää tietoa ja oli tosi mukavaa, aika tylsää ku piti kirjottaa niin paljon sekä iteki joskus käyttäny alkoholia ku ei tienny et siinä ei oo mitään järkee, mut oon huomannu et ilman päihteitäki voi elää.

Katkaistaksemme nuorten ajatuksen ja tekemisen, katsoimme Marko Kämäräisen stand up -komiikka esityksen. Se hauskuutti koko ryhmää sopivalla hetkellä, ja huomasimme niidenkin nuorten kasvoissa hymyä, jotka olivat olleet surullisin mielin koko ryhmätilanteen ajan. Ideamme siis toimi. Hetki loi yhtenäisyyttä nuorten ja meidän välille sekä poisti ryhmätilanteessa hetkittäin vallinnutta kireyttä. Tästä oli hyvä siirtyä pyytämään palautetta kaikista ryhmätilanteista kokonaisuudessaan. Suunnitelmaan kuului, että pyytäisimme palautetta suullisesti, mutta nuoret alkoivat olla sen verran väsyneitä, että päädyimme kirjalliseen palautteeseen. Muistutimme vielä nuoria, että antaessaan kunnollisen ja kattavan palautteen, oli se sitten hyvää tai huonoa, saa karkkipussin. Karkkipussilla oli motivoiva vaikutus. Kokonaisuudessaan ryhmätilanteita arvioitiin seuraavanlaisesti:

"Kerrat ovat olleet hauskoja ja hyödyllisiä ja olen oppinut paljon. Ainoa huono asia on, että torstai valuu hukkaan."

"Oli ihan mielenkiintoista kokonaisuudessaan ja myös aiheet oli kivoja. Ei ollut ihan toivoton juttu. Ja oli monipuolisia tapoja esittää aiheeseen liittyviä asioita."

"Oli kivaa, sai paljon uutta tietoa (varsinki päihdekerta). Toinen kerta mis olin, oli se itsensä kunnioitus/parisuhdehomma ja sillonki oli kivaa ku oli se tietokilpailu."

"Iha mukavia kertoja. Paljon hyödyllistä ja mielenkiintosta tietoa. Hauskoja tehtäviä ja paljon mukavia hommia."

"Ihan hyvää ajanviettoa, ihan järkeivistä asioista puhuttiin ja hyviä biisejä ollu ja oppinu uutta."

”Ihan kiinnostavat aiheet. Veditte nää tunnit hyvin, mut oon kuitenkin ilonen, et nää loppu.”

”Kirjoittaminen ei kivaa, palautteen anto oli tyhmää ja stand-up juttu oli hyvä. Kuunteleminen ok.”

”Ihan kivaa on ollu, oon ollu vaan kaks kertaa mut ei se mitää. Biisit ei ollu ihan mun makuu ku en kuuntele mitää Elaa. Harmi vaa ku tätä oli vaa näi vähä, mut ette tekää voi varmaa päättää kauan te näit pidätte. Kiitos kahdest kerrast.”

”Hei. On ollu tosi mukavaa/järkevää sittii. Mä en vaa kestä ihmisii, jotka pitää metelii kesken kaiken. On ollu hyviä biisejä, jotkut jopa tuttuja. Oon alkanu näkee nekin toisel taval. Tulee ikävä näitä juttuja. Mä oon tykänny ja aina innolla odottanu näitä juttuja. Mutta nyt sanon vaa, että mulla on asiaa. Haluan teille hyvää joulua toivottaa! Hyvät jatkot teille. Rakkaudella...”

5.4.3 Arvioiva yhteenveto

Riskikäyttäytyminen vähentää nuoruudelle tyypillistä epätodellisuuden tunnetta ja sillä on myös aina sosiaalinen merkitys. Se voi ilmetä muun muassa alkoholinkäyttönä ja tupakointina. Tupakoinnin ja alkoholinkäytön avulla nuori pyrkii samaistumaan kavereihinsa ja saamaan hyväksyntää yhdenmukaisella riskikäyttäytymisellä. (Aaltonen ym. 2003, 285–286.) Suurin osa kohderyhmän nuorista toimiikin juuri tällä tavoin. Valitsimme käsiteltäväksemme lääkkeit, alkoholin, imppaamisen sekä heroinin ja opiaatit, koska ne olivat ajankohtaisia aiheita käsitellä kohderyhmän kanssa. Tapa, jolla käsitelimme aiheita, oli mielenkiintoisempi kuin luentomainen tyyli, mikä olikin yksi opinnäytetyömme tavoitteista.

Viimeisen ryhmätilanteen onnistumisesta ja loppuun viemisestä olemme tyytyväisiä. Koska tiesimme tämän ryhmätilanteen olevan viimeinen, tavoitteemme

sen onnistumiseksi olivat korkealla. Halusimme, että niin nuorille kuin meille jäisi hyvät muistot ja lämpimät ajatukset tästä yhteisestä syksystä. Tunnelma viimeisessä ryhmätilanteessa oli kokonaisuudessaan lämminhenkinen ja turvallinen, lukuun ottamatta häirinneen nuoren käyttäytymistä. Pyrimme parhaamme mukaan ammattitaitoisella otteellamme inspiroimaan tätäkin nuorta, mutta hyvä ohjauskaan ei aina saavuta päämääräänsä.

Suunnitelmamme toimi jälleen kerran hyvin ja nuo kaksi harjoitusta riittivät laajuutensa puolesta erinomaisesti. Nuoret eivät olisi jaksaneet keskittyä tämän enempää. Molemmat harjoituksemme toivat nuorille sekä uutta tietoa että vanhan kertausta päihteistä. Antamamme faktatieto oli kattavaa, ja se oli suunnattu kohderyhmän tarpeita vastaavaksi. Toteutimme harjoitukset tarkkaan harkitulla tavalla, jotta ne sopisivat juuri tälle kohderyhmälle. Kohderyhmä vaatii erityisesti toiminnallisuutta sekä mahdollisuutta itse tuottaa ja tätä kautta käsitellä asiaa.

6 KOOTTUJA AJATUKSIA – YMPYRÄ SULKEUTUU

Opinnäytetyöprosessimme on ollut haastava ja pitkä, mutta erittäin kehittävä ja opettavainen kokemus meille molemmille. Vaikka olemme vaatineet itseltämme paljon, niin se on myös antanut meille paljon. Vastasimme meille tullessiin haasteisiin parhaamme mukaan ja hyödyimme ammatillisesti toiminnallisen opinnäytetyön toteuttamisesta. Parityöskentely antoi kaksi erilaista tapaa lähestyä ryhmätilanteita. Molempien motivoitunut ja innostunut asenne takasi sujuvan yhteistyön, lisäksi vastuunottaminen sekä jakaminen olivat tasapuolista. Koko prosessin ajan yhteistyömme oli tasavertaista, luontevaa sekä toisiamme kannustavaa. Yhteistyömme oli niin saumatonta, että toinen voi täydentää toisen lauseen, jolloin turvallisuusaste oli keskenämme korkea. Tavoitteemme ja ajatuksemme olivat alusta asti samansuuntaiset, mikä takasi sen, että opinnäytetyön tekeminen yhdessä sujui onnistuneesti.

Nuoruusiän keskivaihe on voimakasta identiteetin rakentamisen aikaa. Tällöin nuorelle muodostuu suhteellisen selkeä, pysyvä ja yksilöllinen minäkäsitys. Kuten minäkäsitys, identiteettikin muodostetaan suhteessa omiin fyysisiin ominaisuuksiin, ystäviin, vanhempiin, intiimeihin suhteisiin ja kouluun. Nämä sisältöalueet ovat keskeisiä nuoruuden eri vaiheissa. Kriisivaiheessa nuori testaa erilaisia vaihtoehtoisia identiteettejä, ja se näkyy ailahtelevuutena sekä epävarmuutena nuoren käytöksessä. Kokemustensa perusteella nuori omaksuu sitoutumisvaiheessa identiteetin ja vähitellen vakiinnuttaa käsityksen itsestään sen mukaiseksi. Identiteetin rakennusvaiheessa nuorella on suuri tarve hyväksyä itsensä. (Nurmiranta ym. 2009, 78–79.) Tässä tiivistyy työmme keskeinen teoreettinen perustelu sille, miksi valitsimme kyseiset aiheet ja tavan käsitellä niitä. Suurin osa kohderyhmän nuorista elää kriisivaiheessa, ja se näkyy juurikin nuoren mielen ailahteluna sekä riskikäyttäytymisenä.

Opinnäytetyömme tavoitteet toteutuivat hyvin. Järjestimme neljä ryhmätilannetta onnistuneesti ja tavoitteenamme ollut ohjauksellinen ote sekä vuorovaikutteellisuus nuorten kanssa toteutuivat myös mallikkaasti. Suunnittelemamme ryhmä-

tilanteet eivät missään vaiheessa olleet pelkästään luentomaisia, vaan pyrimme aina löytämään tavan käsitellä asioita yhdessä. Nuorten ajatusten sekä toimintatapojen kyseenalaistaminen ryhmätilanteiden aiheita käsiteltäessä herättikin keskustelua. Monipuolinen sisältö ja toiminnalliset harjoitukset ovat perinteisen opettamisen sijaan selkeästi tehokkaampia (Bildjuschkin & Ruuhilahti 2008, 24–25). Ryhmätilanteita on hyvä välillä edistää harjoituksilla ja tehtävillä, jotka sopivat ryhmän luonteeseen ja tarpeeseen. (Kaukkila & Lehtonen 2007, 69–71).

Teoria ryhmänohjauksesta sekä nuoren identiteetistä riskitilanteissa tukivat toteutuneita ryhmätilanteita. Saimme teorian kautta ohjauksemme hyviä ideoita sekä käsitelimme ryhmätilanteissa aiheita, jotka kuuluvat tärkeänä osana nuoren identiteetin muodostumiseen nuoruusiässä. Ryhmätilanteilla on ollut positiivinen vaikutus nuorten välisiin vuorovaikutussuhteisiin. Ryhmätilanteiden aikana toisten huomioiminen ja kuunteleminen lisääntyivät. Nuoret saivat uutta tietoa sekä vanhan kertausta. Se, että osallistuimme myös itse harjoituksiin, lisäsi ryhmätilanteiden yhteishenkeä. Olimmekin nuorten kanssa syvemmällä tasolla ryhmätilanteiden päätyttyä.

Pohtiessamme kriittisesti ryhmätilanteisiin vaikuttavia tekijöitä, mietimme, mitä olisimme voineet tehdä toisin rauhattomuuden ja levottomuuden vähentämiseksi. Olivatko suunnittelemamme ryhmätilanteet sisällöltään rauhattomuutta lisääviä, ja olimmeko tarpeeksi hyvin onnistuneet ottamaan huomioon ryhmän ylipäänsä levottoman olemuksen? Viimeistään toisen ryhmätilanteen jälkeen tiesimme ryhmän olevan levoton. Toisaalta suunnitelman radikaali muuttaminen levottomuuden takia olisi puolestaan saattanut lisätä ohjaajien epävarmuutta hallita tilanteita sekä katkaista sisällön punaisen langan. Mietimme myös kaikkien nuorten osallistumista ryhmätilanteiden harjoituksiin. Käytimmekö todella kaikki mahdolliset keinot niidenkin nuorten motivoimiseen, jotka ryhmätilanteesta toiseen olivat enemmän tai vähemmän vastahakoisia osallistumaan harjoituksiin? Toisaalta asia on niin, ettemme pysty taikatemppeihin ryhmänohjaajina ja on hyväksyttävä, ettei kaikkia kiinnosta. Emme voineet tarttua liikaa kiinnostuksen puutteessa oleviin nuoriin, koska huomattavasti tärkeämpää oli huomioida muu ryhmä ja jatkaa ohjausta.

Harjoitusten valintaa tarkasteltaessa eteemme nousi huomio siitä, että samat harjoitukset eivät välttämättä toimi, vaikka nuoret olisivat samaa ikää. Osa harjoituksista valittiin kokemuksen perusteella, mutta ne eivät kuitenkaan toimineet tämän kohderyhmän nuorilla. Tässä kohtaa oli väärin olettaa samojen harjoitusten toimivan kaikilla nuorilla. Yksityiskohtaisena kritiikkinä seksuaalisuusaiheen tietokilpailuharjoituksesta voimme todeta, että aliarvioimme nuorten tietomäärää suhteessa tietokilpailukysymyksiin. Nuoret saivat lähinnä vanhan kertausta eivätkä niinkään oppineet uutta. Harjoituksista huomasimme myös, että liian teoreettinen faktatieto on nuorille raskasta sekä käsiteltäväksi että kuunneltavaksi. Emme toistaneet virhettä, vaan etsimme toisen tavan tuoda teoriatietoa heidän saatavilleen. Toisaalta teoreettisemman faktatiedon poisjättäminen olisi antanut liian suppean kuvan esimerkiksi seksuaalisuutta käsiteltäessä.

Se, että ryhmätilanteet toteutettiin aina torstai iltaisin, sai osakseen negatiivista vastarintaa. Nuoret kokivat, että vapaa-aika torstai-illan osalta vietiin heiltä useasti pois. Vastarintaa kasvatti se, että mikäli ei ollut järjestämäämme ryhmätilannetta, oli Viikari-kodin nuortenilta. Ryhmätilanteita ei olisi voitu järjestää minään muuna iltana, koska jokaisena iltana oli muuta ohjelmaa ja perjantaisin osa nuorista lähti aina kotilomille.

Tärkein vuorovaikutustaito ja samalla muiden vuorovaikutustaitojen perusta on vuorovaikutus oman itsensä kanssa. Ihminen tarvitsee yhteyttä ja keskustelua persoonansa eri ulottuvuuksien kanssa eli omien tarpeiden, arvojen, moraalin, tunteiden, mielipiteiden, omien ominaisuuksien, luovuuden, sisäisen lapsensa sekä omien traumojensa kanssa. (Aalto 2000, 26.) Ohjaaja luo ryhmään turvallisuutta omalla olemuksellaan sekä toiminnallaan. Tämä tarkoittaa sitä, että ohjaajan turvallinen suhde itseensä heijastuu ryhmän turvallisuuteen. (Aalto 2000, 74–75.)

Ohjaukseen tuli syksyn kuluessa huomattavasti enemmän varmuutta ja se mukautui opinnäytetyön kohderyhmän tarpeita vastaavaksi. Se, että ryhmätilanteet toteutuivat jatkumona noin kahden viikon välein samalle kohderyhmälle, auttoi meitä ohjaajina huomioimaan jokaista yksilönä. Taito nähdä jokainen yksilönä ryhmässä kehittyi ryhmätilanteiden aikana luontevaksi osaksi ohjaus-

tamme. Olemme ylpeitä itsestämme ja ohjaustavastamme kaikissa ryhmätilanteissa. Haasteita riitti paljon, ja ne otettiin aina nöyrästi vastaan. Yhteistyömme toimi ohjaustilanteissa tavalla, josta saimme varmuutta ongelmatilanteista selviytymiseen.

Aiheet olivat laajoja ja haasteellisia, itse kohderyhmän haasteellisuudesta puhumattakaan. Kaikki mitä suunnittelimme, oli oltava mielenkiintoista ja suurelta osin toiminnallista, jotta saimme ryhmätilanteissa aikaan tulosta. Ennen kaikkea oli tärkeää, että saimme ohjattua kaikki ryhmätilanteet kunnialla läpi. Se, että halusimme alusta asti ohjata ryhmätilanteet kahdestaan Viikari-kodin henkilökunnan avun annosta huolimatta, osoitti meidän sitoutumistamme ja kunnianhimoamme työtämme kohtaan. Tiesimme jo alusta alkaen kohtaavamme suuren haasteen, mutta siitä huolimatta halusimme toimia työparina ja haastaa omaa osaamistamme.

Ellei opinnäytetyöprosessimme pohjalla olisi ollut yhteisöteatterikurssille osallistumista, Mannerheimin Lastensuojeluliiton Satakunnan piirin harjoitteluamme ja siellä ohjaajana toimimista sekä monia yhdessä tekemiämme tehtäviä, emme välttämättä olisi päätyneet valitsemaan kyseistä opinnäytetyön aihetta. Kohderyhmän haasteellisuus sekä toimiminen ohjaajina kahden kasvatti meitä paljon tulevina ammattilaisina. Kuinka helppoa olisi toisaalta ollut pyytää Viikarin ohjaajia ryhmätilanteisiin avuksi ja huolehtia vain siitä, että suunnittelemamme harjoitukset toteutetaan. Kun muita ohjaajia ei ryhmätilanteissa ollut, loi se varmasti nuorille kuvan siitä, että olimme tosissamme näiden ryhmätilanteiden järjestämisessä eivätkä ne olleet mitään leikkituokioita.

Opinnäytetyöprosessin aikana mieleemme tuli seuraavanlaisia jatkotutkimusmahdollisuuksia. Mietimme, kuinka samanlainen runko toiminnallisine harjoituksineen toimisi muissa lastensuojelulaitoksissa. Samalla voisi tutkia sitä, sopiiko ryhmätyöskentelyyn nuorten parissa parhaiten toiminnallisuus. Toisena mahdollisuutena olisi aiheisältöjemme syventäminen Viikari-kodissa, jolloin voisi tarkastella sitä, saavatko nuoret aiheista enemmän hyötyä. Kolmantena mahdollisuutena voisi tutkia sitä, että ryhmätilanteiden ohjaajat ja kohderyhmä eivät tuntisi toisiaan. Miten tällöin vuorovaikutus sekä auktoriteetti toimisivat? Miten mo-

tivoida nuoria, kun ei tunne heitä yksilöinä sekä miten saada harjoituksista nuorten kannalta kaiken mahdollisen hyödyn irti?

Kuten sosionomin ammatillisuudelle on ominaista, olemme mekin aina pyrkineet huomioimaan jokaisen nuoren yksilönä arvostaen ja kunnioittaen häntä. Jokaisessa ryhmätilanteessa kohtelimme nuoria tasavertaisesti, mikä auttoi luottamuksellisen suhteen syntymistä sekä sen vakautumista. Nuoret ovat vaatineet meiltä paljon kannustusta, mutta myös paljon kärsivällisyyttä ongelmatilanteiden ratkaisemiseksi. Nuoret ovat koetelleet rajojamme ohjaustilanteissa, mutta vastavuoroisesti olemme myös oppineet paljon ohjaajina toimimisesta kohderyhmän nuorten avulla. Olemme saaneet heiltä tunnustusta siitä, että ryhmätilanteet sekä ohjauksemme ovat onnistuneet. Ilman tätä vastavuoroisuutta emme olisi kehittyneet ohjaajina ja ennen kaikkea tulevina ammattilaisina.

LÄHTEET

- Aalto, M. 2000. Ryppäästä ryhmäksi. Tampere: Tammer - Paino Oy.
- Aaltonen, M., Ojanen, T., Vihunen, R. & Vilén, M. 2003. Nuoren aika. Porvoo: WSOY.
- Bildjuschkin, K. & Ruuhilahti, S. 2008. Seksiä vaatteet päällä. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Brandt, P.; Korteniemi-Poikela, E.; Cacciatore, R. & Huovinen, M. 2004. Hei beibi, mä oon tulta! Porvoo: WSOY.
- Cacciatore, R. 2007. Huomenna pannaan pussauskoppiin – opas vanhemmille. Porvoo: WSOY.
- Jakobson, M. & Wiegand, E. 1996. Muutosvoima minussa. Nuoren selviytymisen arkielämän paineissa ja kriisitilanteissa. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Kaarna, I., Palomäki, P., Peiponen, N. & Träskelin, J. 2004. Mä tiän teoriassa miten tää tehään...mut koska grillataan? Toimintailtapäivä lastensuojelulaitosten nuorille. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Diak Länsi, Pori. Diakoninen sosiaali-, terveys- ja kasvatustieteiden koulutusohjelma. Opinnäytetyö.
- Kannasoja, S. 2006. Nuorten identiteetti ja marginaalisuus. Kvantitatiivinen tutkimus identiteettityön kohdentamisen painopistealueista. Jyväskylän yliopisto. Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos. Sosiaalityö. Pro Gradu – tutkielma.
- Kaukkila, V. & Lehtonen, E. 2007. Ryhmästä enemmän. Käsikirja ryhmänohjaajan taitoja tarvitsevalle. Helsinki: SMS – Tuotanto Oy.
- Kemppinen, P. 2000. Lasten ja nuorten tunne-elämän häiriöt. Vantaa: Kannustusvalmennus P. & K. Oy.
- Nurmiranta, H., Leppämäki, P. & Horppu, S. 2009. Kehityopsykologiaa lapsuudesta vanhuuteen. Hämeenlinna: Kariston Kirjapaino Oy.
- Sinivuori, P. & Sinivuori, T. 2007. Esiripusta arvoihin. Toiminnallinen draamakasvatuskirja. Keuruu: Otavan kirjapaino Oy.

Muut lähteet

Apua.info i.a. Selviytymistarinoita. Viitattu 28.11.2009.

<http://www.avecforum.fi/selviytymistarinoita/tarinat/?c=tarinat>

Päihdelinkki i.a. Tietopankki. Viitattu 28.11.2009.

<http://www.paihdelinkki.fi/>

Elastinen 2007. E.L.A. Rähinä Records Oy.

Teosto r.y. 2010. Henkilökohtainen tiedonanto 30.3.

Joutsenlahti, Juha 2009. Rikoskomisario, Satakunnan poliisi. Pori. Henkilökohtainen tiedonanto 25.11.

Salmi-Ibishi, Piia 2009. Sosionomi (AMK), Viikari-koti Oy. Pori. Henkilökohtainen tiedonanto 27.11.

Viikari-kodin perehdytyskansio 2008. Viitattu 18.10.2009.

Uniikki feat Timo Pieni Huijaus – Kato mua silmiin

(säv. Snellman Juha & Snellman Timo
san. Snellman Timo & Tolppanen Dan)

LIITE 1

Kato mua silmiin

Näät katseen täyn elämänhalua

En haluu vaan tsiigaa vierest miten käsist elämä valuu

Ja näät et mul ei oo vielkää täst elämäst hajuu

Mut ehkä joku päivä jotain täst elämäst tajuun

Kato mua silmiin

Ja näät mun kaks eri puolta

Kun ne vihertää, sydän täyn iloo, ei mistään huolta

Kun ne on ruskeet, pelkään ajatuksii mun sisällä

Ja katseest näät sen ahdistuksen mun sisällä

Kun katot mua silmiin

Näät vaan paljon iloo ja tuskaa

Mut jos katot tarkkaan näät vaan valkosta ja mustaa

Et must saa otet, en anna silmien kertoo kaikesta kaikkee

Ne vaan näyttää, et on ollu vaikeet

Ne on nähny mun kasvun pienestä suuremaks

Maailma on saanu mun korvat näkee ja silmät kuulemaan

Niist näkee, mitä teki eilen, ja mitä tänään

Mut se on vaa pintaraapasuu, mitä niistä sä näät

kerto:

Kato mua silmiin

Kato syvälle, syvälle sydämeeni

Niin löydät kaiken, mist löydän voimaa mun kynälleni

Voimaa yrittää, voimaa kestää kaikki paska

Voimaa uskoo ja toivoo, sekä rakastaa

Kato mua silmiin

Kato syvälle, syvälle sydämeeni

Niin löydät kaiken, mist löydän voimaa mun kynälleni

Voimaa mun hymyilyyn, mun tahtoon, mun elämään

Kato mua silmiin ja kerro mitä näät

Katon sua silmiin

Ja nään sussa haasteen

En haluu kattoo vaan pintaa vaan nähä senkin taakse

Ja kulkee sitä polkuu joka syvemmälle vie sus

Ja tutkii onks ne oikeesti peilit sun sielus

Nään niist ku hymyilet, nään kun ne täyttyy vedellä

Mut haluisin oppii näkee niist paljon, paljon
enemmän

Oppii lukee sun maailmaa, sun kokemuksiis

Tukee sua maailmas, tutkii sun ajatuksii

Katon sun silmiin

Ja nään sun elämäs filmin

Miten haluut päästä karkuun ja haluut päästä
irti

Peittelet epävarmuut, mut nään sen silti

Nään ku tavoittelet unelmia, katot pilvii

Yks vilkasu kertoo, mitä sä ajattelet

Miten syö sua pelko, miten sä valehtelet

Miten ku oot masentunu, mun edessä vaikenet

Kato peilistä ittees, mieti mitä sä pakenet

kerto

Yritän kattoo teit silmii edes iha nopee vaa

Huomannu, tsiigaan tät koko maailmaa mel-
kein sokeena

Puoltaan edes haluis nähä, puoleen on pako-
tettu

Se mitä maailma näyttää mun silmiin pakosti
petyn

Tai sit oon vaan nii hukas ku en kestä nähä
verta tippaakaan

Maailma valittaa vaa, täst on valittava

Pidätkö auki vai suljenko toisenkin luomen

Enkä heräis enää huomen

Jengin silmis mä nään liikaa epätoivoo

Venaan mä sitä päivää ku herää toivo

Ja haluun nähä ku silmissä loiste palaa

Mielen vankilan kalterit, loiste pois ne sahaa

Kun ympärillein katselen, etsimäs
onnellisuutta

Huomista, uutta parempaa tulevai-
suutta

Tää sairaan kaunis maailma, niinku
siin filmissä

Ja se kauneus on sun omissa sil-
missä

kerto

Uniikki feat Gbrl – Ootsä mun äijä?

LIITE 2

(säv. Laiho Kimmo

san. Tolppanen Dan & Pylvänen Niko)

Yks kysymys..

Ootsä mun äijä? tunneksä kuka on pelkkä Däni?

Mä synnyin voittajaks, mut silti pelkään hävii,
Ja tarviin sut mun tiimiin, kunnes loppuu matsi,
Sodas ja rauhas kunnes haudas loppuun asti
kuljetaan samaa reittiä,

Tuu vaan puoleen väliin vastaan, ei sit muulla
välii, vaik kaikki muu välil paskaa,

Jos meidän välil paskaa, annatsä anteeksi?
lataatsä pleksii jos rupeesin ahneeksi,

Mutten oo rupeemas, kun jäbä on mun tukena,
Ja mäkin oon niin lyhyt et saat must helposti
tukea, jos meinaisin hukkuu,

Vetäisitsä mut pinnalle? jos ikuisesti nukkuu,
toisit kukkii mun haudalle?

Oot yks harvoist, jonka vuoksi voisin täältä läh-
tee, sun tähden, sanotaan et ystävät kuin täh-
det,

Ei aina näy taivaal, mut ne on silti siellä, ja tie-
dän et oot sielä sielä...

kerto:

Ootsä mun äijä? jos oot mun vierelle astu,

Lupaatsä olla valmis kantaa tään vastuun,

Lupaatsä olla lojaali ja mua kunnioittaa?

Jos oon paskan, autat masennuksen voittaa,

Ootsä mun äijä? jos oot mun vierelle astu,

Lupaatsä olla valmis kantaa tään vastuun,

Ja lupaatsä antaa sun auttavan käden,

Ootsä mun äijä? siihen asti kunnes
täältä lähen

Tosiystävyyt ei mitata biisin teks-
teissä,

Ja sitä vannota huvikseen himoper-
seissä,

Se ansaitaan arjes,

Tosi elämän testeissä,

Täs asioit jotka mulle ystävyys
keskeistä,

Oon aina soiton päässä, muista pi-
tää se mieles,

Kelloon katsomat oon valmis seisoo
sun vieres,

Jos tarviit kuuntelijaa, kuuntelen kun
psykologi,

Tai nouseen kanveesista puolestas
ku, psycho rocky,

Mä lupaan, ettet tuu luottamustas
katuu,

Jos delaat, kyl mä vastuuni tajuun,

Jeesaan muijaas, kuskaan muksut
synagoogaan,

Ja kerron et faija oli sydämeltään
kookas,

Ulkopuolelt näkee vaa ettei ne hur-
maa,

Mut mulle merkitset ystävyys, tukee
ja turvaa,

"ootsä mun äijä?"

Kysymättäkin selvää,

Sun laistes takii mun ei tartte huomista pelkää.

Elastinen feat Tasis – Jarruta

LIITE 3

(säv. Laiho Kimmo & Wettenranta Markku
san. Laiho Kimmo & Wettenranta Markku)

jes jes!

se on e.l.a ja tasis,

kerro niille.

se on rä-hinä, rä-rä-hinä.

jee kyl sä tiät.

se on rä-hinä, rä-rä-hinä.

napsuta sormias tän tahtiin.

neiti hei, mitä on tapahtunu,

kato ittees mihin kuntoon sä oot ajautunu.

joka kerta kun törmään suhun oot kännissä,

ja nään sut baarissa, muuten sua ei näy mis-
sää.

ei oo hienoo, et susta puhuu selkäs takana
koko tienoo.

ja noi sun säätös, ne on vaarallisii,

ja kuulemma et oikeen osaa pitää haarojas kii.

se on huolestuttavaa, sä et oo enää teini,

enne vaimomatskuu, nyt oot enemmänki flaivor
flaivi.

enne mukava mut, nyt iha hukassa.

sä olit erityinen, nyt iha kun kuka vaa.

oikeesti sillon menee ankeesti,

jos sussa on käyny enemmän räppäreitä kun
funky estis.

sua pusketaa näissä piireissä enemmän kun
freestailii,

ja pusket kuulemma nykyään ite viivaakin.

kerto:

et taida itse käsittää,

miten toi lähtee käsistä.

joskus oli hauskaa, nyt sua ei voi
kuin sääliä.

et taida itse käsittää,

et enää mistään välitä.

jarruta, jarruta, jarruta ees välillä.

anteeks, mut jonkun täytyy puhuu
suoraan,

kukaan ei tykkää tytöstä joka on
huo-nokäytöksinen.

tai tytöst johon ei voi luottaa,

sun puheistas ei oo totta, puolkaa.

ei oo siistii, kun sun puheet menee
koko ajan ristiin.

puhut suuria vaan pönkittääkses sun
mainetta,

noin et saa kunnioitusta ainakaa.

heti selällää, sakset auki,

fuck bitches, get sukupuolitauti.

mut sun suutas ei paljon muulla tuki-
ta,

stadin tsygää ei voi viedä kotiin ja
lukita.

huomenna sitä polkee taas joku
muu,

eikä oo eka kerta, tähän on totuttu.

ja totta on et kaiken voi tehdä tyylillä,
mut jotkut tytöt on vaan ty-ty-tyhmiä.
kerto

mä en haluaisi puuttua asioihisi,
mut kai jonkun täytyy koittaa laittaa sut aiso-
hin.
ja sun ois korkea aika vaihtaa tota tyyliä,
mut kai jotkut ihmiset on vaan ty-ty-ty-tyhmiä.

nyt mieti tarkkaan, mitä teet seuraavaks.
hyvä tyttö, mut huonossa seurassa.
peli ei oo ehkä vielä menetetty,
oha täällä pahemmastaki selvitty.
ja vaikka tuntuu et sieltä ei oo paluuta,
kaikki meist on tehny asioita jotka kaduttaa.
check yourself ennen ku joku sua satuttaa,
nyt on aika skarppaa ja jarruttaa.

kerto x2

Elastinen feat Timo Pieni Huijaus - Hetkessä

LIITE 4

Elastinen:

Hoidetaan homma Timo, mä vien tän homman himaan.

Ela on pukkina, vartijana kaalimaan. Suurenuslasilla tän mutkikkaan

persoonan, päättä käy tutkimaan riittää mistä kertoa. Vuoristoradassa

hyvässä ku pahassa, oon tän paskan huipul, mut mieli maassa. Taas nousu

johteis siihen asti kunnes just se yks puhelu voi käynnistää vitutuksen. Mustavalkoista

pujotteluu tunnelmasta toiseen, mut se on kai se joka tekee must erikoisen.

Matalapaineen aika, oon taas alhaalla sillan ku täällä sataa niin sataa sit

kaatamalla, mä pidän sadetta, en aio lähtä uloskaan, mut tuska ja tunteet

tuottaa myös tulosta, mielummin käännän tän edukseni, käsittelen asiat ja

selittää ne itelleni. Eteenpäin vaan se kompassi on Herralla, nyt tuntuu, että

kaikki draama tulee kerralla, lävähtää niskaan, ylikuormittaa. Ja suomes ku

ollaan niin lääkkeeks on juomista, mut se on heikko lääke, vaa siirtää, ei

poista, noidankehä toinen ruokkii toista. Pantava piste sille, tultava

tolkkuihin. Mä poljin omat jälkeni näihin polkuihin.

kerto:

Ei sitä osaa pelkää, tässä elämässä, Hetkessä kaikki voi muuttuu

Ei sitä osaa varoo, vahvalla pohjalakin

Hetkessä kaikki voi kaatuu

Timo Pieni Huijaus:

Kaks sormee suoraan ylös. Jos tää on susta kliseistä tai kornii, mut kuoleman

kuuleminen ei mahu mun korviin, en susta tiedä, enkä tiedä miks mun tekee

mieli kertoo tää, mut:

Sä olit 16 flicka, kaunis ku mikä, porvoolainen primadonna parhaimmassa iäs,

just päässy uuteen kouluun, kaikki niinkuin pitää, seuraamas isäs jälkii.

Mulle naapurintyttö siit keltasest talost, oikee yläikkuna jos oli aina valot.

Olit se järki päässä, mikä multa puuttu, ainaki multa puuttu, en muista tiedä,

mut muistan vielä, ku eilisen ku nähtii, käytii kattoo Titanic sit katottiin tähtii.

Sult aina oppi jotain, ainaki tunnepuolel, sit yks
aamu kuulin sun kuolleen.

Se oli kai vähä tai no sillee sekotti mun pään.

Sun kuolman tajuumiseen

meni varmaan viikko, olin ihan kujal nappulat

hukas, vuodenväivät jouduin

itteni kaa painii, niin paskan etten pystyny tu-

leen sun hautajaisiin, siitä pyydän

anteeks. Sydämes reikä, olin potkimas kivii ja

hakkaa päätä seinään. En vaan

ymmärtäny, tuskin olin ainoo. Täällä kaipaa

sua Aino ja muut. Sun kuolemal-

les ei mitään syytä syytä nähty, olit omas sän-

gys, sydän vaan pysähty.

Niin se kai menee, äännet vaan vaimenee. Vesi

tipois otsal, multa se Aamenen

Kaikil salee sama toive, ku vaan näkis kerran.

Koko sydämellä kaivatun

Timo Juhani Snellman.

kerto